

Percepcija utjecaja kriminalističkih streaming serija za mlade

---

Jakuš, Đurđica

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:813250>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Đurđica Jakuš

**PERCEPCIJA UTJECAJA
KRIMINALISTIČKIH STREAMING SERIJA
NA MLADE**

Diplomski rad

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KOMUNIKOLOGIJU

ĐURĐICA JAKUŠ

**PERCEPCIJA UTJECAJA
KRIMINALISTIČKIH STREAMING SERIJA
NA MLADE**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vine Mihaljević

Sumentorica: Petra Begović, mag. comm.

Zagreb, 2024.

Sažetak

U ovom diplomskom radu analiziraju se kriminalističke streaming serije čije sadržaje mladi najviše prate. Poznato je, naime, da kriminalističke streaming serije prikazuju uglavnom ubojstva, kriminal i nasilje čiji su scenariji često snimani prema istinitim događajima. Utječu li takve kriminalističke serije na razmišljanje mladih i na njihovo mentalno zdravlje, tema je ovoga rada. U tu svrhu u ovom radu provedena je kvantitativna analiza sadržaja izabranih kriminalističkih streaming serija s prigodnim anketnim upitnikom u razdoblju od 11. veljače 2024. do 14. veljače 2024. godine. Prema tome cilj ovog istraživanja je istražiti što mladi misle o kriminalističkim streaming serijama, zašto mladi biraju kriminalističke streaming serije, koje likove i teme u kriminalističkim streaming serijama najradije gledaju, zašto preferiraju taj žanr serija i na koji način sadržaji iz tih kriminalističkih serija utječu na njih. Mladi su ispitanici koji pripadaju dobi od 18 godina do 35 godina. Kriterij izbora kriminalističkih streaming serija njihova je dugotrajna popularnost, visoka ocjena gledatelja te velika ljubav prema žanru kriminalističkih serija. Osnovna jedinica analize sadržaja je kriminalistička streaming serija u kojoj se istražuju motivi i teme kojima se bavi kriminalistička streaming serija te detektivske tehnike, moralne dvojbe i društveni problemi. Dobiveni rezultati ovog istraživanja pokazuju da mladi percipiraju utjecaj kriminalističkih streaming serija i da te serije djeluju na njih i na njihovo mentalno zdravlje, a upravo je bio cilj ovoga rada istražiti percepciju pozitivnog i/ili negativnog utjecaja kriminalističkih streaming serija na složeni odnos mladih u odnosu na sadržaj i likove kriminalističkih streaming serija.

Ključne riječi: kriminalističke serije, streaming servisi, mladi, nasilje

Abstract

This thesis analyzes crime-themed streaming series that are most popular among young audiences. It is well-known that crime series often depict murders, crime, and violence, with scenarios frequently based on true events. The central theme of this study is to explore whether these crime series influence the thoughts and mental health of young people. To this end, the study conducted a quantitative content analysis and a relevant survey questionnaire during the period from February 11th, 2024, to February 14th, 2024. The research aims to examine what young people think about crime streaming series, why they choose them, which themes in these series they prefer to watch, why they favor this genre, and how the content of crime series affects them. The term "young people" in this study refers to individuals aged 18 to 35. The criteria for selecting crime streaming series include their long-standing popularity, high viewer ratings, and strong affinity for the crime genre. The primary unit of content analysis is the crime streaming series itself, investigating the motives and subjects it addresses, as well as detective techniques, moral dilemmas, and social issues. The results of this research indicate that young people perceive the impact of crime streaming series and that these series do influence their mental health. The ultimate goal of this thesis is to explore the perception of the positive and/or negative impact of crime streaming series on young people and their complex relationship with the content of these series and their characters.

Keywords: crime drama series, streaming services, youth, murders, crime

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Kriminalističke serije	2
2.1. Pod žanrovi kriminalističkih serija.....	3
2.2. Poznate kriminalističke serije.....	4
3. Važnost likova u serijama	10
4. Utjecaj scena iz kriminalističkih serija.....	12
5. Streaming servisi	14
5.1. Netflix.....	15
5.2. HBO	17
5.3. Amazon Prime.....	18
5.4. Pickbox.....	19
5.5. Disney + ...	21
5.6. Voyo	21
6. Utjecaj streaming servisa na društvo.....	23
6.1. Prilagođeni sadržaj	23
6.2. Dostupnost i pristupačnost	24
6.3. Povećana raznolikost.....	24
6.4. Utjecaj na društvene norme.....	24
6.5. Ograničenje i zaštita	24
7. Istraživački dio rada	25
7.1. Cilj istraživanja	25
7.2. Metodologija istraživanja.....	26
7.3. Rezultati ankete	27
8. Rasprava.....	50
9. Zaključak.....	51
10. Literatura	52

1. Uvod

Kriminalističke serije su postale neizostavan dio modernog televizijskog pejzaža, a njihov utjecaj na mlade ljude značajan je i višestruk. Kriminalističke serije često prikazuju složene priče o zločinima, istrazi i pravdi, što može duboko utjecati na percepciju i ponašanje mladih gledatelja.

Kriminalističke serije također imaju svoje pod žanrove, odnosno dijele se na različite vrste kriminalističkih serija.

Streaming je tehnologija koja se koristi za isporuku sadržaja računalima i mobilnim uređajima putem interneta, tj. način prijenosa audio ili video sadržaja putem računalnih mreža, odnosno interneta (Costello, 2023).

Navodimo najpoznatije streaming servise, a to su Netflix, HBO, Amazon Prime Video, Pickbox, Disney+ i Voyo. Za svaki streaming servis objašnjavamo koncept rada, povijest te popularnost streaming servisa. No, važno je znati kako streaming servisi u današnje vrijeme utječu na društvu, jer smo svi korisnici tih servisa.

Istraživački dio rada je glavni dio ovog diplomskog rada i bavi se tematikom percepcije utjecaja kriminalističkih streaming serija na mlade. Istraživanje je provedeno putem ankete u vremenu 11.02.2024. do 14.02.2024. (4 dana) i proslijeđeno putem društvenih mreža. U ovom istraživanju populaciju čine svi gledatelji kriminalističkih streaming serija, a uzorak su anketirane osobe starosti od 18- 35 godina koje prate kriminalističke streaming serije. Veličina uzorka je 129. Rezultati ankete su prikazani u radu i pokazuju što ispitanici misle o utjecaju kriminalističkih streaming serija.

Navodimo poznate kriminalističke serije te ih ukratko opisujemo, odnosno donosimo njihovu radnju te objašnjavamo zašto su popularne. U radu se također bavimo likovima u serijama općenito, kako mladi gledaju na svoje omiljene likove i kako su likovi prikazani u raznim serijama.

2. Kriminalističke serije

Kako bismo razumjeli pojam i definiciju kriminalističkih serija, prije svega trebamo objasniti termin „serija“. Jedna definicija serije objašnjava da je to slijed istih ili sličnih pojava, stvari i sl.; niz (serija nesretnih događaja, serija članaka). Druga definicija objašnjava da su serije niz istovjetnih predmeta jednog proizvođača. U filateliji, serije su niz poštanskih maraka istoga izdanja, a različitih nominalnih vrijednosti (Krlježa, 2021).

Definicija serije kaže da su serije skupina filmova povezanih istim likovima, ambijentima i žanrovskim značajkama, pri čemu svaki nastavak ima vlastitu priču, čime se razlikuju od serijala. Nastale potkraj 1910-ih, serije su osobito bile popularne u 1930-ima, često s junacima književne provincije, odnosno junacima iz knjiga (Sherlock Holmes, Tarzan). Od početka 1950-ih filmske serije snimaju se znatno rjeđe, budući da su ih od tada uglavnom zamijenile televizijske serije (jednake strukture) koje su postale jedan od najpopularnijih igranih oblika toga medija (npr. kriminalističke serije). Ipak, u tom je razdoblju (1962) započela najpoznatija i najpopularnija filmska serija uopće, ona o tajnom agentu Jamesu Bondu (Krlježa, 2021).

Epizode serija mogu trajati od 15 minuta do 2 sata, ovisno o sadržaju serije. Nastavci serija mogu, ali i ne moraju biti povezani. Kada govorimo o serijama, moramo spomenuti da postoje razni žanrovi serija, od romantičnih do humorističkih i drama serija. U ovom radu najviše ćemo se fokusirati na kriminalistički žanr serija.

Kriminalističke serije ujedno su i najgledanije serije na televizijskim, ali i na streaming platformama. Kriminalističke serije još se nazivaju detektivskim serijama jer su to najčešće serije koje otkrivaju ubojstva i zavrzlane. Sama definicija kriminalističkih serija je, u najširem smislu, serija koja istražuje kriminal, kazneno pravo i tamnu stranu ljudske prirode. Stilski, mogu se svrstati pod mnoge žanrove, obično dramu, triler ili misteriju. To su serije koje se fokusiraju na mafiju ili ubojstva.

Kriminalističke serije su postale neizostavan dio modernog televizijskog pejzaža, a njihov utjecaj na mlade ljude značajan je i višestruk. Ove serije često istražuju kompleksne priče o zločinima, istrazi i pravdi, što može duboko utjecati na percepciju i ponašanje mladih gledatelja (Sakhuja,2023).

Prvo i najvažnije, kriminalističke serije mogu oblikovati percepciju mladih o pravosudnom sustavu i kriminalnim radnjama. Gledanje ovih serija može utjecati na njihovo razumijevanje

procesa istrage, prikupljanja dokaza i suđenja. Međutim, važno je imati na umu da televizijska reprezentacija može biti idealizirana ili pojednostavljena, što može dovesti do nerealnih očekivanja o pravosudnom sustavu (Sakhuja,2023).

Drugo, kriminalističke serije mogu utjecati na moralna razmišljanja mladih. Serije često istražuju složene moralne dileme, poput pravednosti kazne, etičnosti policijskih metoda ili prirode zločina. Gledanje ovih priča može potaknuti mlade na razmišljanje o vlastitim vrijednostima i stavovima prema kriminalu i pravdi (Sakhuja,2023).

Također, kriminalističke serije mogu imati utjecaj na percepciju rizika i sigurnosti među mladima. Prikazi scena nasilja, zločina i opasnosti u ovim serijama mogu stvoriti osjećaj straha ili paranoje kod mladih gledatelja. S druge strane, prikazi hrabrosti i sposobnosti detektiva mogu potaknuti mlade da se osjećaju sigurnijima i samopouzdanijima u suočavanju sa stvarnim izazovima.

Nadalje, kriminalističke serije mogu utjecati na stavove mladih prema autoritetu i pravilima. Likovi poput detektiva često predstavljaju autoritetne figure koje se ne boje prekršiti pravila kako bi postigli svoje ciljeve. Takvi prikazi mogu potaknuti mlade da razmišljaju o odnosu između pravila i pravde te o ponašanju u društvu (Eklund, 2023).

Kriminalističke serije mogu imati i pozitivne aspekte. One mogu potaknuti razvoj kritičkog razmišljanja, poticati interes za pravosuđe i potaknuti razgovor o važnim društvenim pitanjima. Međutim, važno je da mladi gledatelji budu svjesni utjecaja koji ove serije mogu imati na njih i da razvijaju sposobnost kritičkog razmišljanja o sadržaju koji konzumiraju. Također je važno da roditelji, nastavnici i skrbnici pruže podršku mladima u procesu razumijevanja i interpretacije medijskih poruka, te da potiču otvorenu i reflektiranu raspravu o temama koje se pojavljuju u kriminalističkim serijama. Na taj način, mladi mogu izvući najviše koristi iz gledanja ovih serija, istovremeno razvijajući kritičko razmišljanje i empatiju prema drugima (Eklund, 2023).

2.1. Pod žanrovi kriminalističkih serija

Kriminalističke serije spadaju pod nekoliko različitih podžanrova a to su:

- **Mafijaške serije** smještene u svijet organiziranog kriminala. Primjeri su serije „Južni vetar“ i „Narcos“.

- **Pljačkaške serije** prate skupinu kriminalaca koji pokušavaju izvesti krađu ili pljačku, te se bave mogućim posljedicama koje slijede nakon toga. Primjer je „La Casa de Papel,,.
- **Zatvorske serije** prate život protagonista u zatvoru. Primjeri su serije „Orange is a new black, Wentworth“ i „Jailbirds“
- **Serije o istinitim zločinima** temelje se na stvarnim događajima, iako se detalji mogu izmijeniti zbog potreba priče. Primjer je serija „Dahmer“.
- **Kvartovske serije** govore o afro-američkim urbanim problemima i kulturi. Iako zločin ne mora uvijek biti glavna radnja, kriminalne aktivnosti često su iznimno zastupljene u priči.
- **Kriminalističke komedije** su spoj kriminala i mračne komedije. Primjer je serija „Pushing daisies“.
- **Sudske drame** obično se ne bave samim zločinom već suđenjem nakon njega. Tipična priča prati odvjetnika koji pokušava dokazati nevinost svog klijenta.
- **Kriminalističke serije koje prate ubojicu** fokusiraju se na život i priču o ubojici. Primjer je serija „The Fall“
- **Kriminalističke serije koje se temelje na komediji** prikazuju pljačku koja zbog osobnih propusta pljačkaša dovodi do propasti akcije.

2.2. Poznate kriminalističke serije

U ljudskoj je prirodi biti znatiželjan o kriminalnom ponašanju i želi znati “tko”, “što” i “gdje” kriminalna djela. Ljudi su dugo vremena pokušavali proučavati kriminalce kako bi bolje razumjeli njihovo razmišljanje.

Mnoge su emisije pružile dublji uvid u ono što bi kriminalce moglo pokrenuti i moguće razloge zašto su se odlučili počinuti gnusna djela. Dok se neke najbolje kriminalističke serije fokusiraju na same kriminalce, druge prikazuju istraživačku stranu zločina; hvatanje kriminalaca. S opsežnog popisa briljantnih kriminalističkih serija koje možete odabrati, postoje neke koje su se istaknule kao najbolje kriminalističke serije 21. stoljeća (Collider, 2022.).

La casa de papel

Teško je zamisliti da jedna od najpopularnijih kriminalističkih serija ikad snimljenih gotovo nikada nije postala međunarodni hit. Bila je na rubu otkazivanja od strane španjolske mreže

Antena 3, no Netflix je preuzeo prava za seriju koja je postala veliki hit diljem svijeta. Serija prati skupinu dobro napisanih likova predvođenih Profesorom (Álvaro Morte) dok se infiltriraju i krađu iz financijskih institucija. Postala je globalni fenomen, s obožavateljima posvuda koji su pjevali vlastite verzije pjesme "Bella ciao" i nosili maske Dalija iz serije. La casa de papel osvojila je brojna priznanja i čak je inspirirala južnokorejsku adaptaciju (Money Heist: Korea – Joint Economic Area) i Netflixovu spin-off seriju (Berlin). Serija ima 5 sezona, sveukupno 41 epizodu. Prva epizoda objavljena je 2017. godine, dok je posljednja emitirana 2021. godine. Serija je ostvarila enorman uspjeh, pa nije ni čudo da i ostale zemlje žele preuzeti tu ideju i ostvariti slavu (Collider, 2022).

Broadchurch

Iako se Broadchurch prikazivao samo tri sezone, one su bile dovoljne da dokažu svoju vrijednost jedne od najboljih kriminalističkih drama 21. stoljeća. Priča prati istragu ubojstva 11-godišnjeg Dannyja Latimera (Oskar McNamara), koju vode DI Alec Hardy (David Tennant) i DS Ellie Miller (Olivia Colman). Broadchurch je uspio pretvoriti ono što se čini kao obična linija zapleta ubojstva i misterija u nešto puno dublje. Serija prikazuje svakodnevne borbe policijskih detektiva i njihove nesavršenosti, tuga zbog gubitka voljene osobe te neizbježnost povjerenja i izdaje (Collider, 2022.).

Pushing Daisies

Osim što je legendarna komedija-drama, Pushing Daisies također je i fantastična kriminalistička serija koja prati Neda (Lee Pace), pekara koji može oživjeti mrtve stvari samo dodirrom. Uz istražitelja Emersona Coda (Chi McBride) i njegovu kolegicu Olive Snook (Kristin Chenoweth), Ned počinje koristiti svoju jedinstvenu vještinu za rješavanje slučajeva ubojstava. Serija balansira duhovitost, humor i potpuno jedinstvenu premisu. Nikada sebe ne shvaća preozbiljno, ali uspijeva privući gledatelje da se investiraju u priče svojih likova. Šteta je što završava na notorno frustrirajućoj neriješenoj mistici o kojoj fanovi i dan danas raspravljaju (Collider, 2022.).

Hannibal

Unatoč kratkom prikazivanju od tri sezone i što je otkazan od strane NBC-a zbog niske gledanosti, Hannibal je prozvan jednom od najboljih, ali i najpodcjenjenijih serija svih vremena. Složena dinamika između kriminalca Willa Grahama (Hugh Dancy) i psihijatra (i kanibala) Hannibala Lectera (Mads Mikkelsen) čini čvrst temelj za seriju. Velika očekivanja su u

ponovnom istraživanju klasičnih likova kao što je Hannibal. No programer serije, Bryan Fuller i producerski tim uspješno su izveli svoju stiliziranu reinterpretaciju Hannibala uz nevjerojatne izvedbe glumaca. Hannibal je jedna od najboljih verzija priče koja je bila nominirana i osvojila nagrade Emmy, Saturn Awards i Critics' Choice Television Awards, učvrstivši svoj status jedne od najboljih kriminalističkih TV serija ikada (Collider, 2022.).

Ozark

Ozark je brzo postao dio najpoznatijih kriminalističkih dramskih televizijskih serija nakon objavljivanja, naposljetku zaradivši nevjerojatnih ukupno 45 nominacija za nagradu Prime time Emmy. Režirao i glumio Jason Bateman kao Marty Byrde uz Lauru Linneykao Wendy Byrde, serija prikazuje selidbu para sa svojom djecom na jezeru Ozark nakon nasilnog susreta s narkokartelom. Uskoro Marty i Wendy postaju uspješni kriminalci, pronalazeći nove i kreativne načine da nadmudre kartel za koji bi trebali raditi. To je zadivljujuća serija s izvrsnim transformacijama likova, od kojih je najznačajnija priča Ruth Langmore , mještanke Ozarka , koja je Juliji Garner donijela tri nagrade Emmyja za najbolju sporednu žensku ulogu 2019., 2020. i 2022. godine, kao i Zlatni globus za najbolju sporednu glumicu 2023 (Collider, 2022.).

Mindhunter

Gledatelji žele razumjeti kako kriminalci razmišljaju ili zašto odlučuju počiniti svoje zločine. To je jedan od razloga zašto je Mindhunter – jedna od najboljih kriminalističkih TV serija svih vremena – čudo u istraživanju psihologije iza umova najozloglašnijih svjetskih kriminalaca. Umjesto tipičnog tretmana koji kriminalci imaju u kojem ih se promatra kao divlje i iracionalne, dva agenta FBI-a (Jonathan Groff i Holt McCallany) intervjuiraju ih i pokušavaju ih razumjeti kao ljude. To daje intenzivniju i realističniju atmosferu seriji, koja također dramatičizira stvarne serijske ubojice poput Edmunda Kempera i Charlesa Mansona.

Dexter

Neupitno među najboljim kriminalističkim dramskim serijama, Dexter je vrlo popularna kriminalistička drama usredotočena na naslovnog lika (glumi ga Michael C. Hall) koji je forenzički tehničar s darom za analizu uzoraka krvavih mrlja. On je također oprezni serijski ubojica koji juri ubojice za koje smatra da su izbjegli pravdi. Njegov crni humor i iznenađujuće šarmantni protagonist držali su publiku zaokupljenom i tražeći još. Unatoč slabom nastavku u obliku miniserije, Dexter: New Blood , originalna serija zadržava status serije koju obožavaju vjerni fanovi.

Peaky Blinders

Britanska kriminalistička dramska serija Peaky Blinders univerzalno je hvaljena zbog svoje originalnosti i bacanja svjetla na englesku povijest koja se rijetko istražuje na televiziji. Elegantna kinematografija gangsterske drame i impresivni kostimi ne prestaju zabaviti publiku – to je ono zbog čega serija izgleda kao da je svaki aspekt pomno promišljen. Serija je ostavila veliki kulturni utjecaj u Velikoj Britaniji. Prema Uredu za nacionalnu statistiku (ONS), 2018. ime Arthur je prvi put od 1920-ih godina postalo prvih deset imena za dječake, a isto tako i ime Ada, koje je uvršteno među 100 najboljih imena za djevojčice za prvi put u sto godina. Ova dva imena inspirirana su likovima Peaky Blinders , Arthurom Shelbyjem Jr. (Paul Anderson) i Adom Thorne (Sophie Rundle) (Collider, 2022.).

Bolje nazovi Saula

Neki su tvrdili da je u mnogim aspektima spin-off prequel Better Call Saul bolje napravljena serija u usporedbi s Breaking Bad i da je jedan od najboljih serija ikad snimljenih. Neki korisnici na Redditu, na primjer, tvrdili su da je Jimmy McGill (Saul Goodman) prikladniji "protagonist" u usporedbi s Walterom Whiteom (Bryan Cranston). Najbolje epizode Better Call Saula također su prepoznate po tome što imaju jasniju priču u usporedbi s Breaking Bad , budući da zadiru u intrigantni luk svakog glavnog lika . Poznavanje Jimmyjeve konačne sudbine također potiče visoku razinu znatiželje među gledateljima. Pitanja "kako je Jimmy/Saul završio tamo?" stalno vise iznad njihovih glava (Collider, 2022.).

Fargo

Fargo se temelji na istoimenom filmu iz 1996. i smješten je u isti izmišljeni svemir. Ono što Fargo čini jedinstvenim je njegova sposobnost savršenog spajanja žanrova kriminala i mračne komedije u jedan besprijekorni žanr.

Serija je osvojila 51 od 228 nominacija za nagrade, uključujući 18 nominacija za Primetime nagradu Emmy, nakon čega slijedi dodatnih 27 nagrada Emmy za kreativnu umjetnost (za tehnička ili druga slična postignuća). Ostale uključuju 10 nagrada Zlatni globus, 14 televizijskih nagrada Critics Choice i 44 nominacije za nagrade Online Film and TV Association Awards (Collider, 2022.).

Pravi detektiv

Pravi detektiv je antologijska kriminalistička televizijska serija koja se prikazivala tri sezone između 2014. i 2019. Prva sezona jedne od najboljih detektivskih serija HBO-a prati istragu

ubojstva koju vode dva detektiva ubojstva, "Marty" Hart (Woody Harrelson) i "Rust" Cohle (Matthew McConaughey). True Detective malo je promijenio stvari u drugoj sezoni dodijelivši žensku ulogu jednoj od vodećih detektivki Rachel McAdams.

Glumi uz Colina Farrellu koji je glumio detektiva "Raya" Velcora. Mahershala Ali i Stephen Dorff igraju vodeće detektive treće sezone. Dok su sve sezone Pravog detektiva dobile pohvale, prva sezona je posebno proglašena najboljom sezonom od tri. Kemija koju dijele detektivi Harrelson i McConaughey, praćena snažnom linijom zapleta i karakterizacija, učinila je sezonu besprijekornom (Collider, 2022.).

Žica (The Wire)

Prvi put emitiran 2002., The Wire nikada nije osvojio Primetime Emmyja niti ikakve značajne nagrade i nazivan je Emmyjem. Dobila je samo prosječnu ocjenu, ali kako je vrijeme odmicalo, emisija se sada često navodi kao jedan od najboljih televizijskih programa ikada snimljenih. Mnogi su hvalili točnost serije u rijetkom prikazivanju neuspjeha lokalnih institucija i njezinog naknadnog domino učinka na siromaštvo u urbanoj populaciji (urbana nejednakost). Točnost Wirea nadahnula je sveučilišta poput Sveučilišta York da proučavaju društvene teme koje se istražuju u programu. Pročelnik sociologije Sveučilišta York, Roger Burrows, rekao je da emisija "fantastično doprinosi njihovom razumijevanju suvremenog urbanizma" (Collider, 2022.).

Sherlock

Često citirana uz najbolje detektivske serije svih vremena, "Sherlock" je nagrađivana kriminalistička drama temeljena na detektivskim pričama Sir Arthura Conana Doylea o Sherlocku Holmesu. Serija je usredotočena na događaje koji su se odvijali u i oko kultne kuće u Londonu, 221B Baker Street, gdje žive Sherlock Holmes (Benedict Cumberbatch) i doktor John Watson (Martin Freeman) (Collider, 2022.).

Osim što je 2011. osvojila nagradu Peabody, serija je također dobila brojne nagrade Emmy i postala je svjetski hit. Čak je pokrenula i mobilnu aplikaciju "Sherlock: The Network". "Sherlock" ostaje jedan od najpoznatijih i najuspješnijih prikaza legendarnog detektiva na malom ekranu.

Obitelj Soprano

Unatoč svom prvom izdanju 1999., većina Obitelji Soprano prikazivala se u 21. stoljeću sve do završetka 2007. Prati putovanje Tonyja Soprana (James Gandolfini), koji istražuje njegove

probleme usklađivanja obiteljskog života i njegove uloge vođe mafije tijekom njegove terapije s psihijatricom Jennifer Melfi (Lorraine Bracco). Mnogo je razloga zašto se Obitelj Soprano često opisuje kao najbolja serija svih vremena (i jedna od najboljih kriminalističkih serija ikada snimljenih). Unatoč Tonyjevoj ulozi vođe kriminalne organizacije u seriji, on se, kao i svi ostali, bori sa svojim identitetom i između dobra i zla. Obitelj Soprano zaslužna je za svoju tehničku izvrsnost u različitim aspektima kao što su glazba, kinematografija i otvorenost za istraživanje teških tema kao što su rodne uloge, mentalno zdravlje i talijansko-američka kultura (Collider, 2022.).

Breaking Bad

Breaking Bad je često nazivan najboljom televizijskom serijom ikada snimljenom. Mnoge serije oslanjaju se na zaplete koji će šokirati publiku do srži - ali to nije slučaj s Breaking Bad. Scenarij serije je jedinstven jer dopušta da se sve odvija sporije, prepoznajući važnost izgradnje i razvoja karaktera i čini je manje zbunjujućom za publiku. Ali briljantan scenarij može se poduprijeti samo nevjerojatnim izvedbama, posebno Bryana Cranstona i Aarona Paula, te složenošću njihovog odnosa. Slično svom spin-off prequelu Better Call Saul, pozornost posvećena detaljima u Breaking Bad nema premca. Za razliku od ostalih serija koje ne znaju kada stati, Breaking Bad je završio seriju na savršenu dužinu i u pravo vrijeme. Finale serije "Felina" također se smatra jednim od najvećih, ako ne i najvećim finalu serije ikada snimljenim. Breaking Bad je ocijenjen s nevjerojatnih 9,5/10 na IMDb-u i 96% na Rotten Tomatoes (Collider,2023.).

3. Važnost likova u serijama

Likovi u serijama moraju imati psihološku i karakternu složenost kako bi održali interes publike tijekom više sezona. Zbog toga ti likovi prolaze kroz višestruke drame, a često i sporedni likovi postaju složeniji (Kovačević, 2017). Sanja Kovačević (2017:33) napominje kako je „cilj kvalitetnih serija da likovi budu prihvaćeni kao dio domaćinstva, a ne, kao u filmu, promatrani subjekti“, te da se publika emotivno poistovjećuje s likovima. O emotivnoj povezanosti s likovima govori i Ana Martinoli (2016:1278) navodeći da je publika zbog binge-watchinga više emotivno angažirana uz sadržaj: „uspostavlja se intenzivnija, dublja veza s likovima i zapletom, jača je identifikacija s omiljenim karakterima, što povećava postotak fanova kao novog, drugačijeg, posvećenijeg segmenta nekadašnje masovne publike.“

Suvremeni protagonist više nije klasični junak koji se svim silama bori protiv zla. I najplemenitiji likovi imaju mračne tajne, a Kovačević (2017:50) objašnjava da „se pravi mrak nalazi u njezinom negiranju“. Likovi sumnjivog morala, buntovnici i odmetnici postali su glavni likovi koji iznenađuju svojim postupcima, za razliku od predvidljivih dobričina i zlikovaca koji uvijek čine ispravnu stvar ili loše djelo. Antijunaci su zanimljivi suvremenoj publici zbog karaktera i motiva koji stoje iza njihovih postupaka, a upravo su likovi razlog zašto publika prati seriju godinama (Kovačević, 2017).

Protagonisti su obični ljudi; likovi su postali humaniziraniji i s manama. Primjerice, Tony Soprano je jedan od najupečatljivijih fiktivnih likova, koji je bio prototip vala provokativnih antijunaka zaslužnih za kreativnu revoluciju kablovskih televizija i nastanak otvorenih dramskih serija koje su „potpis američke umjetničke forme prvog desetljeća 21. stoljeća“ (Martin, prema Kakutani, 2013). Tonyjevi psihološki rođaci uključuju Don Drapera iz "Momaka s Madisona", Al Swearengena iz "Deadwooda" i Waltera Whitea iz "Na putu prema dolje". Brett Martin takve likove naziva „teški muškarci“ i dodaje da su to "nesretni, moralno kompromitirani, komplicirani, duboko ljudski“ likovi koji istovremeno pobuđuju našu simpatiju i odvratnost, osjećaj identifikacije i suučesništvo u njihovim najmračnijim djelima (Martin, prema Kakutani, 2013). Gledatelji se emotivno povezuju s likovima sumnjivog morala zbog njihove složenosti. „Gledatelj prvenstveno želi biti zaveden junakom, emotivno rezonirati s njim, a tek onda pratiti zaplet. Zato veći utjecaj na gledatelja ima izazivanje emocija u njemu nego prikazivanje emocija likova u prizoru, iako je idealno kada se postigne oboje“ (Kovačević, 2017).

Istraživanja iz 1950-ih pokazala su da su Amerikanci počeli osjećati povezanost s ljudima na televizijskom ekranu, što se kasnije proširilo na fiktivne likove iz televizijskih serija. Na primjer, jedno istraživanje otkrilo je da su fanovi "Priatelja" osjetili najintenzivniji prekid Rossa s Rachel jer je ona bila najpopularnija te su ljudi imali najjači odnos s njom. Daljnja istraživanja pokazuju da fanovi često daju Rachel i drugim likovima pravo na greške, baš kao što bi dali pravom prijatelju. Cohen (2019) napominje da parasocijalni odnosi nisu kompenzacijski mehanizam zbog nedostatka drugih odnosa; ljudi s dobrim, snažnim odnosima također imaju mnogo takvih odnosa. Medijski izazvane emocije mogu poslužiti za kultiviranje parasocijalnih odnosa s likovima, ali takvi odnosi ne služe kao kompenzacija za manjkavosti u društvenom životu, već kao komplementarni izvor društvenog i emocionalnog zadovoljenja (Bartsch, 2012).

Proizvodnjom kvalitetnih serija likovi dobivaju kompleksne pozadinske priče, pa publika može shvatiti motive iza sumnjivih i nemoralnih postupaka. Primjeri poput Lucifera iz istoimene serije, June iz "Sluškinjine priče" i Jonathana iz "Shadowhuntersa" pokazuju kako publika može opravdati nemoralne postupke likova zbog njihovih pozadinskih priča. Walter White iz serije "Na putu prema dolje" postaje loš tijekom serije, što publiku navodi na preispitivanje moralnih principa protagonista (Kovačević, 2017).

Fascinacija likovima koji donose moralno neprihvatljive odluke može biti objašnjena privlačnošću sociopata, koji djeluju slobodno od društvenih normi, samouvjereni i odlučni (Kovačević, 2017). Primjeri uključuju Tommyja Shelbyja iz "Peaky Blindersa", Cersei iz "Igre prijestolja" i Waltera Whitea iz "Na putu prema dolje". Učestalo izlaganje nasilnim medijskim sadržajima može dovesti do desenzibilizacije i smanjenja suosjećanja prema nasilju i žrtvama (Valković, 2010:80).

Kabelske televizije omogućile su pojavu antijunaka krajem prošlog stoljeća, a njihova obrazovana publika prihvatila je sumnjive, ali kompleksne protagoniste koje je kasnije zavoljela i masovna publika (Kovačević, 2017). Kvalitetne serije imaju složene priče koje tjeraju likove na unutarnja previranja, dok likovi postaju realistični i razvijaju se u skladu s pričom, često birajući između dva zla (Kovačević, 2017).

4. Utjecaj scena iz kriminalističkih serija

Kriminalističke serije često prikazuju nasilje, kriminalne radnje i mračne aspekte ljudske prirode. Ti prizori mogu imati različite učinke na mlade, ovisno o njihovoj dobi, emocionalnoj zrelosti, individualnim karakteristikama te kontekstu u kojem gledaju takve sadržaje.

Evo nekoliko načina na koje zastrašujuće scene u kriminalističkim serijama mogu utjecati na mlade ljude:

Pojačana tjeskoba i strah: Gledanje zastrašujućih scena može izazvati osjećaj tjeskobe i straha među mladima, osobito ako su scene izrazito nasilne ili uznemirujuće. Ti osjećaji mogu biti intenzivniji kod mlađih gledatelja koji možda nemaju razvijene mehanizme suočavanja s takvim sadržajem (Stinson, 2018).

Desenzibilizacija: Ponovljeno izlaganje nasilju i kaznenim djelima može dovesti do desenzibilizacije ili smanjenja osjetljivosti na takav sadržaj. Mladi mogu postati manje osjetljivi na nasilje i doživljavati ga kao normalno ili prihvatljivo ponašanje, što može negativno utjecati na njihovo moralno razumijevanje i empatiju prema drugima (Stinson, 2018).

Pojačano agresivno ponašanje: Istraživanje je pokazalo da izloženost nasilnom sadržaju može povećati agresivno ponašanje među mladima. Mogu oponašati agresivne obrasce ponašanja koje vide na ekranu ili ih internalizirati kao način rješavanja sukoba (Stinson, 2018).

Emocionalni i psihološki učinak: Zastrašujuće scene mogu imati dublji emocionalni i psihološki učinak na mlade ljude, uključujući povećanu anksioznost, depresiju ili posttraumatski stres. Pojedinci koji su već ranjivi ili imaju postojeće emocionalne probleme mogu biti posebno osjetljivi na takav sadržaj (Stinson, 2018).

Emocionalni i psihološki utjecaj strašnih scena u kriminalističkim serijama može biti značajan, posebno za osjetljive gledatelje, uključujući mlade ljude. Ovi prizori mogu izazvati snažne emocije poput straha, anksioznosti i nelagode. Konzumiranje nasilnih ili uznemirujućih sadržaja može uzrokovati osjećaj bespomoćnosti ili nemoći, što može rezultirati stresom i tjeskobom. Gledatelji se također mogu identificirati s likovima ili situacijama prikazanim u seriji, što može pojačati njihove emocionalne reakcije i dublje emocionalno povezivanje s sadržajem.

Psihološki utjecaj strašnih scena može se očitovati kroz različita ponašanja i mentalne procese. Na primjer, izloženost nasilju ili uznemirujućim sadržajima može rezultirati povećanom

tjeskobom ili depresijom. Ovi sadržaji također mogu uzrokovati noćne more, probleme sa spavanjem ili povećanu emocionalnu nestabilnost. Za neke gledatelje, gledanje nasilnih scena može povećati agresivno ponašanje ili izazvati osjećaje ljutnje (Stinson, 2018).

Važno je napomenuti da svaka osoba može reagirati na strašne scene na različite načine, ovisno o njihovim osobnim karakteristikama, prethodnim iskustvima i emocionalnoj otpornosti. Stoga je ključno pružiti podršku i razumijevanje za one koji se suočavaju s teškim emocionalnim ili psihičkim reakcijama na takav sadržaj. Također je važno podizati svijest o mentalnom zdravlju i pružati resurse za podršku i pomoć onima koji se bore s negativnim posljedicama gledanja takvih sadržaja.

Kako bi se ublažili potencijalni negativni učinci, važno je da roditelji, skrbnici i odgovorne odrasle osobe prate sadržaj koji mladi ljudi konzumiraju i da im pruže podršku i razumijevanje. Također je važno promicati medijsku pismenost i razgovarati o sadržaju koji je uznemirujući ili nasilan kako bi se razumjelo kako ga protumačiti i obraditi. Medijsko obrazovanje i emocionalna pismenost mogu biti presudni u pomaganju mladima da razviju zdrave navike gledanja i emocionalne reakcije na medije koje konzumiraju.

5. Streaming servisi

Streaming je tehnologija koja se koristi za isporuku sadržaja računalima i mobilnim uređajima putem interneta, tj. način prijenosa audio ili video sadržaja putem računalnih mreža, odnosno interneta (Costello, 2019). Internet streaming se odvija na način da se na poslužitelju nalazi neka audio ili video datoteka ograničenog trajanja. Vlasnik tog sadržaja korisnicima interneta dao je pristup tom sadržaju, no ne na način da ga odmah preuzmu s poslužitelja, već da ga pregledaju od samog početka do kraja ili dok korisnik sam ne odluči prekinuti gledanje. Kada je video sadržaj pogledan, bez obzira bilo to do kraja ili ne, on se ne može spremi na računalo; to se naziva streaming na zahtjev.

Danas se streaming oslanja na širokopojasnu internetsku vezu za reproduciranje filmova, serija i prijenosa uživo. Ova tehnologija, koja je započela početkom devedesetih, posljednjih je godina revolucionirana zahvaljujući uslugama poput YouTubea, Netflix i Spotifyja. Te usluge omogućuju korisnicima pristup televizijskim emisijama, filmovima, glazbi i video igrama na njihova računala. Kako pametni telefoni i tableti postaju održive alternative računalima, korisnici imaju više izbora gdje i kada mogu koristiti streaming usluge. Ova vrsta potrošnje sadržaja u pokretu stvara povoljnu situaciju i za tvrtke, budući da se sve multimedijске informacije mogu dijeliti i pristupati jednostavno jednim dodirnom.

Jedan od najvećih utjecaja streaminga na filmsku industriju bio je na DVD industriju, koja je doživjela propast masovnom popularizacijom internetskih sadržaja (Yu, Chen, Peng i Chau, 2019). Porast broja streaming servisa uzrokovao je propast mnogih tvrtki za iznajmljivanje DVD-a, kao što je bio američki gigant Blockbuster (O'Neill, 2011). Iako su streaming servisi uvelike zaslužni za propast velikih, ali i malih iznajmljivača DVD-a, Netflix, koji je započeo svoj rad uslugom iznajmljivanja diskova, i danas ima više od 2 milijuna pretplatnika upravo za tu uslugu.

U studiji iz ožujka 2016. u kojoj se procjenjuje "Utjecaj filmskog prijenosa na tradicionalni najam DVD filmova", utvrđeno je da su ispitanici sve manje kupovali DVD filmove jer su streaming servisi prevladali na tržištu. Prema studiji, gledatelji nisu smatrali da se kvaliteta filmova značajno razlikuje između DVD-a i online streaminga. Problemi čije rješavanje su ispitanici smatrali potrebnim za poboljšanje streaminga filmova uključivali su funkcije brzog premotavanja unaprijed ili unatrag, kao i funkcije pretraživanja.

U članku je također istaknuto da će se kvaliteta streaminga kao industrije s vremenom samo povećavati, s obzirom da se prihodi od oglašavanja nastavljaju povećavati na godišnjoj razini u cijeloj industriji, što potiče proizvodnju kvalitetnih sadržaja (Chao, Hegarty i Fray, 2016).(<https://www.semanticscholar.org/paper/Impact-of-Movie-Streaming-over-Traditional-DVD-Chao-Hegarty/3f90cc83c8b6e5fab1f2c8c679f0c21d764c6137>)

5.1. Netflix

Netflix su 1997. godine osnovali Marc Randolph i Reed Hastings. Dvojac je već ranije radio zajedno u Hastingsovoj tvrtki Pure Atria, gdje je Randolph radio kao direktor marketinga. Točna početna ideja na kojoj je tvrtka nastala nikad nije navedena, ali je za model poslovanja uzor bio Amazon. Ono što ih je izdvojilo od ostalih tvrtki koje su iznajmljivale filmove je to što su odlučili poslovati isključivo s DVD-ima, ponajprije iz razloga što je VHS bio prevelik i slanje prema korisnicima nije bilo isplativo. Već dvije godine kasnije, Netflix je usvojio pretplatnički model rada koji koristi i danas (McDonald i Smith-Rowsey, 2016).

Godine 2007. Netflix je promijenio način poslovanja i omogućio korisnicima besplatno gledanje 10,000 od 90,000 filmova koje je tada imao. Netflix se 2010. godine prebacio na pretplatu po cijeni od 6.99 američkih dolara mjesečno, što je gledateljima omogućilo neograničeno preuzimanje filmova i serija. Uz dodatno plaćanje od 2 dolara mjesečno, gledatelji su također mogli imati neograničen broj dostava DVD-a na kućnu adresu. Mnogi smatraju da je dolazak Netflix-a ključan za početak tzv. "četvrtog doba televizije", ali opće mišljenje je da će ono u potpunosti početi tek kad odabir više nije ograničen na televizijski program te kad većina gledatelja počne koristiti nove tehnologije i kad industrija svima omogućiti korištenje istih.

Netflix je od samog početka bio drugačiji od drugih pružatelja usluga te je zbog toga mogao propasti, ali su većina poslovnih odluka bile ispravno donesene, te je Netflix brzo postao primjer poslovnog napretka. Sadržaju na Netflixu može se pristupiti putem raznih uređaja povezanih s internetom, uključujući pametne televizore, Blu-ray Disc playere, igraće konzole, pametne telefone i tablete, korištenjem Netflixove aplikacije na tim uređajima. Svaki uređaj povezan s internetom s aplikacijom Netflix može vam donijeti cijeli niz sadržaja (McDonald i Smith-Rowsey, 2016).

Od 2023. struktura Netflixovih naknada je sljedeća:

VRSTA USLUGE	CIJENA USLUGE
Standardno s oglasima	6,99 dolara
Standardno	14,49 dolara
Premium	19,99 dolara

Tablica 1 Netflix naknade u 2023. godini

Standardno s oglasima : 6,99 dolara mjesečno s četiri do pet minuta oglasa po satu. Jedan uređaj može strujati u razlučivosti do 720p.

Standardno : 15,49 dolara mjesečno. Gledajte u HD rezoluciji. Pregledajte sadržaj na prijenosnom računalu, TV-u, telefonu ili tabletu. Pristupite neograničenom broju filmova i emisija. Preuzmite sadržaj na dva mobilna uređaja i gledajte sadržaj na najviše dva zaslona istovremeno.

Premium : 19,99 dolara mjesečno. Uživajte u HD i Ultra HD rezoluciji. Omogućuje gledanje na do četiri zaslona istovremeno, a sadržaj možete preuzimati na do četiri mobilna uređaja.

Još jedan zanimljiv aspekt je opsežan sustav popisa skrivenih kategorija žanrova na Netflixu . Kako ga koristite, izbornici za odabir TV-a i filmova počinju se prilagođavati onome što smatra vašim žanrovskim preferencijama. Taj sustav ponude sadržaja ima tendenciju privući gledatelje s ograničenim izborom. Kao rezultat toga, mnogi korisnici pribjegavaju korištenju alata za pretraživanje kako bi pronašli ono što žele.

Međutim, možete pristupiti desecima dodatnih kategorija upisivanjem posebnih URL kodova u adresnu traku preglednika. Ovi kodovi vode do dodatnih nižih kategorija, u rasponu od "Filmovi za uzrast od 8 do 10" do "Novozelandski filmovi" i više. (<https://about.netflix.com/en> 18.1.2024.)

5.2. HBO

HBO, američka kabelska televizijska kuća, nedvojbeno je postala vodeća kabelska postaja zbog svoje kombinacije filmova i inovativnog originalnog programa. Osnovana je 1972., a sjedište tvrtke nalazi se u New Yorku.

HBO, kako implicira njegov puni naziv Home Box Office, izvorno je naglašavao neobrađene filmove bez reklama. Od samog početka, pretplatnici kabelske televizije dodatno su plaćali kanal. Godine 1975. postala je prva američka mreža koja je svoje programe emitirala putem satelita, i tako postala prvi nacionalni kabelski kanal. Pojavili su se konkurentski kabelski kanali, uključujući Showtime, koji je bio u vlasništvu medijske tvrtke Viacom Inc.

Godine 1980. HBO je predstavio drugi kanal, Cinemax, kako bi se natjecao s Showtimeom po nižoj cijeni. Nakon što je postigao dominaciju nad Showtimeom, HBO je mogao plaćati najviše cijene filmskim studijima za prava emitiranja igranih filmova. HBO je također često financirao filmove u zamjenu za prava emitiranja. Godine 1982. HBO, CBS Inc. i Columbia Pictures zajedno su pokrenuli filmski studio Tri-Star Pictures, koji je kasnije u potpunosti došao pod kontrolu Columbie. HBO i Cinemax osnovali su svaki po drugi kanal 1991. godine, nazvan HBO2 i Cinemax 2. To su bili prvi "multipleksirani" kabelski kanali; njihovi su signali kombinirani s onima originalnih kanala HBO i Cinemax kako bi mogli biti dio istog prijenosa.

Broj kanala je rastao, a svaka je usluga nudila nekoliko pomoćnih kanala, poput HBO Family, koji se specijalizirao za programe prikladne za djecu, i HBO Latino, kanala na španjolskom jeziku. Godine 2010. HBO je izdao HBO Go, internetsku uslugu streaminga na kojoj su pretplatnici mogli gledati HBO programe. Deset godina kasnije lansiran je streaming servis HBO Max, koji je u narednim godinama uvelike zamijenio HBO Go. (<https://www.hbo.com/about> 18.1.2024.)

U 1980-ima, HBO je počeo eksperimentirati s izvornim formatom serije. Neke od tih serija bile su od malog značaja, osim zbog jezika za odrasle i povremene golotinje. Drugi, poput Tannera '88 (1988.), nagovijestili su visoku razinu kvalitete koja se može postići na plaćenju televiziji. Stvorili su ga crtač Garry Trudeau i redatelj Robert Altman. Tanner '88 satirično je pratio, u dokumentarnom stilu, fiktivnog kandidata za predsjednika.

Početakom 1990-ih, HBO se dublje uključio u proizvodnju vlastitih programa. Predstavio je niz revolucionarnih dramskih serija orijentiranih na odrasle koje su bile popularne među publikom i hvaljene od strane kritičara zbog ekspanzivnih detalja i bogatih likova.

Najutjecajnija od ovih serija bila je Obitelj Soprano (1999.–2007.), koja se fokusirala na mafijaškog šefa Tonyja Soprana (glumi ga James Gandolfini), koji se borio sa suparničkim šefovima, napadajima panike i vlastitom obitelji. Iako nije bila tako popularna kao Obitelj Soprano, kriminalistička serija The Wire (2002.–2008.), koja je opisivala propadanje američkih institucija poput javnog obrazovanja i tiska, bila je hvaljena od strane kritičara. Davida Simona, koji je stvorio seriju čija je radnja smještena u Baltimoreu, Maryland, često su uspoređivali s britanskim piscem Charlesom Dickensom jer je Baltimore učinio jednako likom u svom djelu kao London u Dickensovim djelima (Britannica 2024).

Ostale značajne HBO-ove drame uključivale su Six Feet Under (2001.–2005.), sagu o nefunkcionalnom obiteljskom poslu mrtvačnice; Deadwood (2004.–2006.), oštri western s Timothyjem Olyphantom i Ianom McShaneom u glavnim ulogama; i True Blood (2008.–2014.), o malom gradu u Louisiani koji vrvi vampirima, vukodlacima i mjenjačima oblika. Igra prijestolja (2011.–2019.), koja se temeljila na serijalu fantastičnih knjiga američkog pisca Georgea R.R. Martina, bila je jedan od najvećih HBO-ovih hitova (Britannica 2024).

5.3. Amazon Prime

Amazon Prime (stilizirano kao jednostavno Prime) usluga je plaćene pretplate Amazona koja je dostupna u raznim zemljama i korisnicima daje pristup dodatnim uslugama koje inače nisu dostupne ili su dostupne uz dodatnu cijenu drugim korisnicima Amazona. Usluge uključuju istu, jednodnevnu ili dvodnevnu dostavu robe i usluge strujanja glazbe, videa, e-knjiga, igranja i kupovine namirnica. U travnju 2021. Amazon je izvijestio da Prime ima više od 200 milijuna pretplatnika diljem svijeta.

Prime Video dostupan je kao dio članstva u Amazon Primeu, koje košta 14.99 USD mjesečno ili 139 USD godišnje za pojedinca. Prime ima sve vaše potrebe za zabavom i streamingom u jednom članstvu.

Članstvo omogućuje pristup svim pogodnostima Amazon Primea (uključujući besplatnu dvodnevnu dostavu na prihvatljive predmete i druge pogodnosti) plus punu biblioteku sadržaja dostupnih putem Prime Video.

Prime također nudi dva članstva s popustom: Prime Access, za primatelje odabranih vladinih programa pomoći; i Prime Student, za studente visokog obrazovanja. Korisnik može otključati i drugi sadržaj na Prime Videu. Uz Prime Video kanale može jednostavno uživati u najboljem i najširem izboru premijum sadržaja dostupnog uz favorite obožavatelja uključene u Prime i upravljati svojim pretplatama na jednom mjestu. Na primjer, može dodati kanale poput HBO Max, Showtime i Starz, što mu omogućuje pristup još većem broju sadržaja s tih usluga bez dodatnih aplikacija za preuzimanje i bez potrebe za kabelom. Korisnik plaća samo one koje želi i može ih otkazati u bilo koje vrijeme. Prime Video je dostupan na stotinama kompatibilnih uređaja. Može ga emitirati s weba ili putem aplikacije Prime Video na pametnom telefonu, tabletu, dekoderu, igraćoj konzoli ili odabrati pametne televizore.

Prime Video je usluga streaming pretplate s tisućama filmova i emisija na zahtjev, uključujući nekoliko originalnih naslova koje nećete pronaći ni na jednoj drugoj platformi. Usluga je uključena u potpuno članstvo u Amazon Primeu, ali se također nudi kao samostalna usluga. Osim svih filmova i serija koje uključuje pretplata, Prime Video omogućuje korisniku iznajmljivanje ili kupnju dodatnih naslova uz dodatnu naknadu. Također mu omogućuje da se prijavi za više od 100 premijum kanala kako bi dodatno proširio svoju knjižnicu. ([What Is Amazon Prime Video? How and Why You Should Sign up \(businessinsider.com\) 20.1.2024.](#))

5.4. Pickbox

Pickbox je domaća kompanija koja je 2014. godine pokrenula streaming servis Pickbox Now, prvi te vrste u regiji. Posebno pamtimo njihovu kampanju 'Spasi svijet s kauča', pokrenutu tijekom prvog lockdowna, koja je omogućila besplatan pristup sadržaju na nekoliko mjeseci. Pickbox nudi povoljne cijene paketa: mjesečna pretplata iznosi 3,85 eura, šestomjesečna 22,43 eura, a godišnja 39,81 eura. Sadržaj na koji se Pickbox NOW fokusira obuhvaća premijere, hit-serije i dokumentarne emisije holivudske i europske produkcije, s naglaskom na britanske detektivske serije i misteriozne skandinavske serije, koje su među našim najgledanijim. Pickbox je stoga odličan odabir za one koji preferiraju drugačiji i originalan sadržaj, a vole otkriti prave skrivene dragulje. (<https://pickbox.tv/en/> 20.12.2024.)

Pickbox NOW dostupan je u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji, Sjevernoj Makedoniji, a od 2021. godine i u Bugarskoj. Pickbox NOW moguće je gledati na Smart TV-u, računalu, mobitelu, tabletu ili koristeći uređaj Chromecast, kao i putem raznih operatera.

Godine 2018. pokrenut je televizijski kanal Pickbox TV u istim državama, dostupan u osnovnim paketima raznih operatera.

Pickbox je online streaming servis koji nudi širok izbor TV serija, filmova i dokumentaraca za gledanje putem interneta. Stvoren s namjerom da ponudi raznolik i bogat sadržaj, Pickbox se ističe kao omiljena platforma za zabavu diljem svijeta. U ovom eseju istražiti ćemo ključne aspekte, prednosti i utjecaj Pickbox streaming servisa.

Jedna od ključnih karakteristika Pickboxa je njegova izuzetno velika kolekcija sadržaja. Ovaj servis nudi raznovrsne TV serije različitih žanrova, uključujući drame, komedije, trilere, znanstvenu fantastiku i mnoge druge. Bez obzira na preferencije gledatelja, Pickbox pruža raznolik izbor, omogućujući otkrivanje novih omiljenih serija ili ponovno gledanje starih klasika.

Druga važna karakteristika je dostupnost Pickboxa na različitim platformama. Gledatelji mogu pristupiti sadržaju putem različitih uređaja, uključujući pametne televizore, računala, pametne telefone i tablete. Ova raznolikost platformi omogućuje gledateljima da uživaju u omiljenim serijama i filmovima bilo gdje i bilo kada, pružajući maksimalnu fleksibilnost i udobnost.

Pickbox se također ističe svojim originalnim sadržajem. Kroz vlastite produkcije i ekskluzivne licencirane serije, Pickbox nudi jedinstvene i intrigantne priče koje se ne mogu pronaći na drugim platformama. Ovi originalni sadržaji dodaju vrijednost servisu i privlače nove pretplatnike koji traže visokokvalitetne i autentične sadržaje.

Jedna od prednosti korištenja Pickbox streaming servisa je personalizirano iskustvo gledanja. Platforma koristi algoritme preporuka kako bi predložila serije i filmove u skladu s preferencijama gledatelja. Ovo personalizirano iskustvo omogućava gledateljima da brzo pronađu sadržaj koji ih zanima i uživaju u gledanju bez gubljenja vremena na pretraživanje.

Utjecaj Pickbox streaming servisa na modernu zabavnu industriju značajan je. Ovaj servis pruža platformu za promociju i distribuciju originalnih produkcija, pružajući priliku za nezavisne filmove i serije da dobiju globalnu publiku. Pickbox također potiče konkurenciju na tržištu streaminga, što rezultira većim izborom sadržaja i boljim iskustvom za gledatelje diljem svijeta.

U konačnici, Pickbox streaming servis predstavlja važnog igrača u industriji zabave, pružajući gledateljima širok izbor visokokvalitetnog sadržaja, personalizirano iskustvo gledanja i priliku

za otkrivanje novih omiljenih serija i filmova. Sa svojom sve većom popularnošću i utjecajem, Pickbox nastavlja oblikovati budućnost digitalne zabave i postaje ključni dio života mnogih ljubitelja televizije i filmova diljem svijeta.

5.5. Disney +

Disney+ (www.disneyplus.com) je streaming usluga koja primarno distribuira filmove i televizijske serije u produkciji Walt Disney Studios i Walt Disney Television, a nudi i sadržaje tvrtki Disney, Star Wars i National Geographic, među ostalima. Od lansiranja u studenome 2019. godine producirano je deset filmova i sedam serija, a brojne su u procesu snimanja. Sadržaj koji Disney+ nudi prije svega je orijentiran obiteljima, djeci i adolescentima. Osim filmova i serija, uz nadoplatu je moguće gledati sportske sadržaje na ESPN+ usluzi, čiji je vlasnik Disney (Gates, 2020).

Disney+ lansiran je 12.11.2019. u Nizozemskoj, Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi. Od tada je usluga postepeno pokrenuta u još dvanaest zemalja i teritorija. Do kraja 2020. godine najavljeno je pokretanje u državama sjeverne i zapadne Europe, a tijekom 2021. godine očekuje se širenje na istočnu Europu, južnu i ostatak sjeverne Amerike (Wagoner, 2020). Dan nakon pokretanja usluge, Disney je objavio da je streaming usluga već imala deset milijuna pretplatnika (Spangler, 2019).

Disney+ je dobro prihvaćen od strane korisnika i kritičara zahvaljujući prihvatljivoj cijeni i opsežnom katalogu Disneyevih sadržaja. Neki kritičari su izjavili da bi Disney, ako nastavi dodavati nove sadržaje, vrlo brzo mogao konkurirati Netflixu (Pino, 2019).

5.6. Voyo

Voyo je nova revolucionarna RTL-ova streaming platforma na kojoj korisnici mogu gledati svoje omiljene sadržaje bez reklama. Ono po čemu se Voyo razlikuje od svih ostalih streaming platformi jest to što korisnici po prvi put u Hrvatskoj mogu gledati svoje omiljene showove i serije iz RTL-ove produkcije prije svih, odnosno 24 sata prije prikazivanja na televiziji. Osim toga, na Voyo platformi korisnike svaki tjedan čekaju novi naslovi sadržaja, a nove epizode emisija i serija dodaju se svakodnevno. Pretplatnike na Voyo platformi čeka više od deset tisuća sati najboljeg domaćeg i stranog sadržaja – tu će pronaći najbolje svjetske reality showove, razne zabavne emisije, regionalne, turske, američke i britanske serije, popularne filmove, omiljene sinkronizirane crtiće, sportske spektakle te sve RTL-ove kanale koje može gledati

uživo, gdje god se nalazio (RTL, RTL2, RTL Kockica, RTL Passion, RTL Crime, RTL Adria, RTL Living). Osim toga, propuštene dnevne informativne emisije korisnici mogu pogledati odmah nakon emitiranja na TV-u.

Voyo je streaming servis koji nudi širok spektar TV sadržaja, filmova, serija, dokumentaraca i ostalih video materijala za gledanje putem interneta. Servis je pokrenut s ciljem pružanja korisnicima pristupa zabavnom sadržaju putem interneta, omogućujući im da gledaju svoje omiljene emisije, filmove ili dokumentarce kad god žele i gdje god imaju pristup internetu.

Voyo se ističe po tome što nudi bogatu biblioteku sadržaja koja obuhvaća različite žanrove i formate, tako da korisnici imaju širok izbor za odabir onoga što ih zanima. Osim popularnih TV serija i filmova, Voyo također može sadržavati originalni sadržaj ili ekskluzivne produkcije koje su dostupne samo na tom servisu.

Jedna od prednosti korištenja Voyo streaming servisa je mogućnost prilagođavanja sadržaja osobnim preferencijama gledatelja. Servis često koristi algoritme preporuka kako bi korisnicima predložio sadržaj koji bi im se mogao svidjeti na temelju njihovih prethodnih gledanja ili ocjena. Ovo personalizirano iskustvo gledanja omogućava korisnicima da brzo pronađu sadržaj koji ih zanima i uživaju u gledanju bez gubljenja vremena na pretraživanje.

Voyo također pruža dodatne značajke ili usluge, poput mogućnosti preuzimanja sadržaja za gledanje offline, integracije s drugim uređajima ili platformama te pristupa ekskluzivnim događajima ili premijerama. Ove dodatne značajke mogu dodatno poboljšati korisničko iskustvo i privući nove pretplatnike na servis.

U konačnici, Voyo predstavlja još jednu opciju za korisnike koji traže pristup raznolikom i kvalitetnom video sadržaju putem interneta. Sa svojom sve većom popularnošću i rastućom ponudom, Voyo nastavlja oblikovati budućnost digitalne zabave i postaje važan igrač na tržištu streaming servisa.

6. Utjecaj streaming servisa na društvo

Streaming servisi upoznali su publiku s čitavim katalogima sadržaja, što je dovelo do „binge watching“ gledanja gdje gledatelj gleda uzastopne epizode jedne TV serije odjednom. Današnje emisije imaju priče koje se protežu cijelu sezonu, a nemaju pojedinačne priče u svakoj epizodi. Na Netflixu se odjednom pojavljuju čitave sezone serija, očito namijenjenih za „binge-watching“.

No pojava takvih emisija ne utječe samo na odrasle i adolescente koji su ciljana publika streaming servisa. Uz sve više kvalitetnog dječjeg sadržaja „binge-watching“ navike za mnoge počinju dok su još djeca što uvelike utječe na njihov identitet i vrijednosti, ali i navike i način na koji koriste medije. Primjerice današnji američki tinejdžeri od sveukupnog vremena kojeg provedu konzumirajući video sadržaj, više od dvije trećine troše na Netflix i Youtube, dok je vrijeme provedeno gledajući tradicionalnu televiziju već godinama u konstantnom padu (Sandler, 2019).

Kada se radi o uslugama koje su potrošačima bitne, pojavile su se tri zajedničke teme: troškovi, izbor i praktičnost. Troškovi usluga bili su najvećim dijelom najvažniji čimbenik koji je diktirao preferencije potrošača telekomunikacija. Drugo je bilo pitanje izbora. Jesu li ljudi donijeli odluku o zadržavanju kabljskih usluga zbog dostupnih sportskih sadržaja ili su se radije oslanjali na online streaming. Zbog sve većeg izbora serija dostupnih na Netflixu – mogućnost izbora je bio jasan zahtjev potrošača. Ispitanici su naveli i praktičnost uključujući mogućnost pauziranja i premotavanja televizije uživo, snimanja TV emisije ili mogućnosti gledanja na mreži kada želite i tako da nastavite gdje ste stali tijekom prethodnog gledanja (Bozkurt, n.d., 2020).

Streaming servisi imaju sve veći utjecaj na mlade diljem svijeta, a taj utjecaj može imati različite aspekte:

6.1. Prilagođeni sadržaj

Streaming servisi često nude prilagođene preporuke temeljene na prethodnim gledanjima i interesima korisnika. To može rezultirati time da mladi gledaju sadržaj koji je usklađen s njihovim preferencijama, ali istovremeno može stvarati filter-bubble efekt, ograničavajući njihovu izloženost raznolikosti sadržaja.

6.2. Dostupnost i pristupačnost

Streaming servisi omogućuju mladima pristup širokom spektru sadržaja bilo kada i bilo gdje putem interneta. To povećava dostupnost raznovrsnog medijskog sadržaja i omogućuje gledanje na različitim uređajima, što može utjecati na navike gledanja i potrošnju vremena.

6.3. Povećana raznolikost

Streaming servisi nude širok spektar sadržaja koji obuhvaća različite žanrove, jezike i kulture. To može pružiti mladima priliku da istraže i nauče o različitim perspektivama i iskustvima, te promicati kulturnu raznolikost i razumijevanje.

6.4. Utjecaj na društvene norme

S obzirom na popularnost određenih serija i filmova na streaming servisima, ti sadržaji mogu oblikovati društvene norme i vrijednosti među mladima. Na primjer, popularni likovi ili trendovi mogu utjecati na modu, govor i druge aspekte mlade kulture.

6.5. Ograničenje i zaštita

Iako streaming servisi nude raznolik sadržaj, važno je imati na umu da mnogi od njih imaju politike ograničenja sadržaja i postavke zaštite kako bi osigurali prikladnost sadržaja za mlade gledatelje. Međutim, ova ograničenja nisu uvijek savršeno primijenjena, pa je važno da roditelji i skrbnici pruže nadzor nad sadržajem koji mladi konzumiraju.

Ukupno gledano, streaming servisi imaju značajan utjecaj na medijske navike i percepciju mladih, te je važno da se mladi potiču na kritičko razmišljanje o sadržaju koji konzumiraju i da im se pruži podrška u procesu razumijevanja i interpretacije medijskih poruka.

7. Istraživački dio rada

Naziv ovog istraživanja je percepcija utjecaja kriminalističkih streaming serija na mlade. Analiza je provedena kvantitativnom metodom ankete uz pomoć anketnog upitnika kojeg su ispitanici popunjavali putem Google obrasca. Vesna Lamza Posavec (2011: 12) definira anketu kao „oblik istraživanja u kojemu je izvor podataka osobni iskaz ispitanika o njegovim osobinama, razmišljanju i ponašanju.“ Tome dodaje i da anketa pretežno sadrži zatvorena pitanja, a dobiveni rezultati imaju u pravilu kvantitativni značaj (Lamza Posavec, 2011: 12). Upitnik je ispunilo 129 ispitanika koji su se diferencirali po spolu, dobi i obrazovanju.

7.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja percepcije utjecaja kriminalističkih streaming serija na mlade je dublje razumijevanje kako ovi medijski sadržaji oblikuju stavove, vjerovanja i ponašanje mladih gledatelja u vezi s kriminalom i pravdom. Ciljevi istraživanja su:

1. Analiza percepcije: Istražiti kako mladi percipiraju kriminalističke streaming serije, uključujući njihove preferencije, motive gledanja i razumijevanje prikazanih tema.
2. Istraživanje utjecaja na stavove i uvjerenja: Utvrditi utječe li konzumacija kriminalističkih serija na stavove mladih prema kriminalu, pravdi, policiji i pravosuđu te je li moguće identificirati promjene u njihovim uvjerenjima nakon gledanja ovih serija.
3. Praćenje utjecaja na ponašanje: Istražiti postoji li veza između gledanja kriminalističkih streaming serija i ponašanja mladih, uključujući moguće promjene u percepciji rizika, empatiji prema žrtvama ili čak eksperimentiranju s rizičnim ponašanjem.
4. Identifikacija pozitivnih i negativnih aspekata: Razumjeti koje su konkretne karakteristike kriminalističkih serija povezane s pozitivnim ili negativnim utjecajem na mlade gledatelje, kao što su razina nasilja, složenost priče ili moralne poruke.
5. Istraživanje medijske pismenosti: Procijeniti razinu medijske pismenosti mladih gledatelja kada su izloženi kriminalističkim streaming serijama, uključujući njihovu sposobnost kritičkog razmišljanja o prikazanim temama i prepoznavanje medijskih stereotipa.

Postavljene hipoteze za ovo istraživanje su:

Hipoteza 1. Utječu li kriminalističke serije na kritičko mišljenje mladih?

Hipoteza 2. Potiču li moralne vrijednosti kod mladih, odnosno imaju li pozitivan ili negativan učinak?

Hipoteza 3. Zašto ih mladi vole gledati?

Hipoteza 4. Potiču li vršnjačko nasilje kod mladih?

Hipoteza 5. Utječu li na kritički logično razmišljanje?

Hipoteza 6. Bude li svijest o kriminalu?

Hipoteza 7. Koje streaming servise koriste?

Hipoteza 8. Zašto koriste streaming servise za gledanje serija?

Kroz istraživanje, mogu se dobiti relevantni uvidi koji mogu pomoći roditeljima, odgojnim djelatnicima, kreatorima sadržaja i donositeljima politika u bolje razumijevanje utjecaja kriminalističkih serija na mlade te razvoj strategija koje promiču pozitivne medijske navike i potiču kritičko razmišljanje.

U ovome radu cilj istraživanja je fokusiran na sam učinak kriminalističkih serija na mlade, koji propituje zašto mladi vole gledati takav tip serija što ih motivira, kakav učinak na njih ostavlja, budi li u njima neku traumu, mogu li se sami poistovjetiti sa serijama i utječe li to na njihovu moralnu svijest. Naravno u radu se spominju i streaming servisi pa ni njih ne smijemo zaboraviti spomenuti.

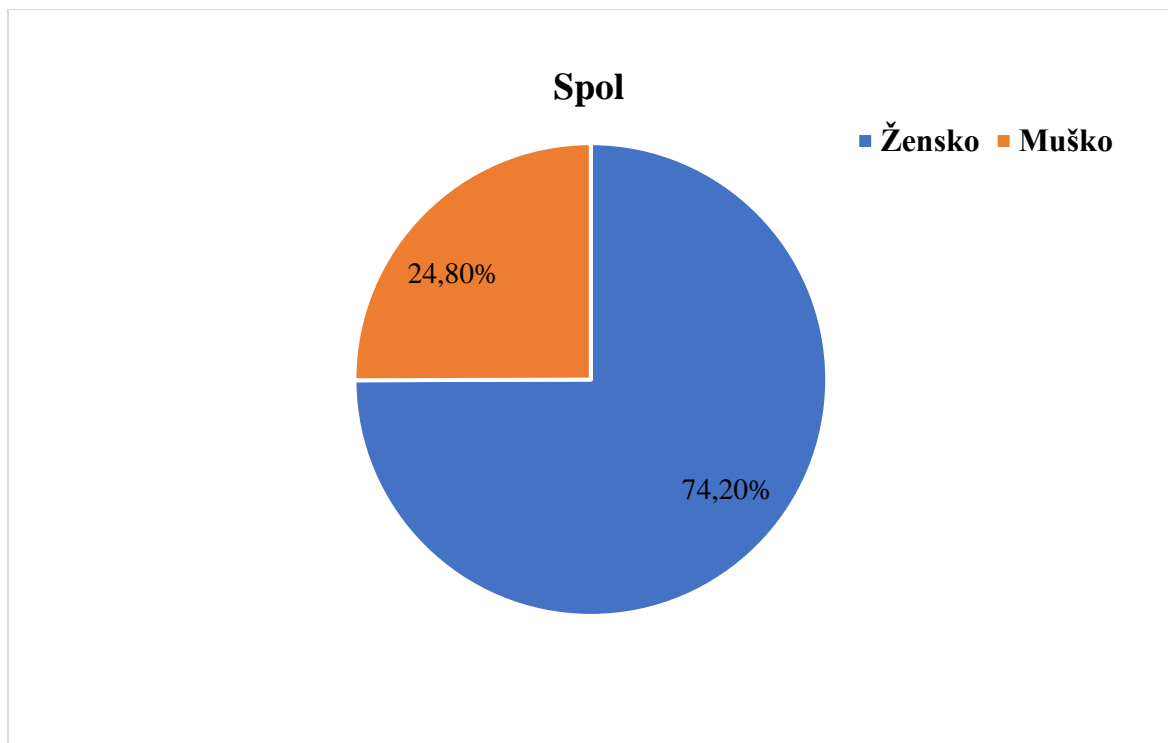
7.2. Metodologija istraživanja

Za potrebe ovog istraživanja korišteno je anketna metoda istraživanja ili kvantitativnu metoda istraživanja. Istraživanje je provedeno uz pomoć unaprijed osmišljenih pitanja. Pitanja se sastoje od tri djela. Prvi dio anketnih pitanja je opći dio koji obuhvaća pitanja o stupnju obrazovanja, spolu ispitanika i mjesto stanovanja. Drugi dio se odnosi na streaming servise koji se koriste i zašto kod gledanja serija, a treći dio se odnosi na sam utjecaj kriminalističkih streaming servisa na mlade. Anketna su ispitivanja vrlo česta pojava posebice kod ispitivanja javnog mnijenja. Takva su ispitivanja najjednostavnija iz razloga što je lako prikupiti veliku količinu podataka, ali isto tako može biti vrlo jeftina i brza solucija za prikupiti podatke. Ova anketa rađena je u online obliku te je na taj način putem društvenih mreža podijeljena ispitanicima, zbog toga je prikupljanje podataka bilo vrlo efikasno i brzo.

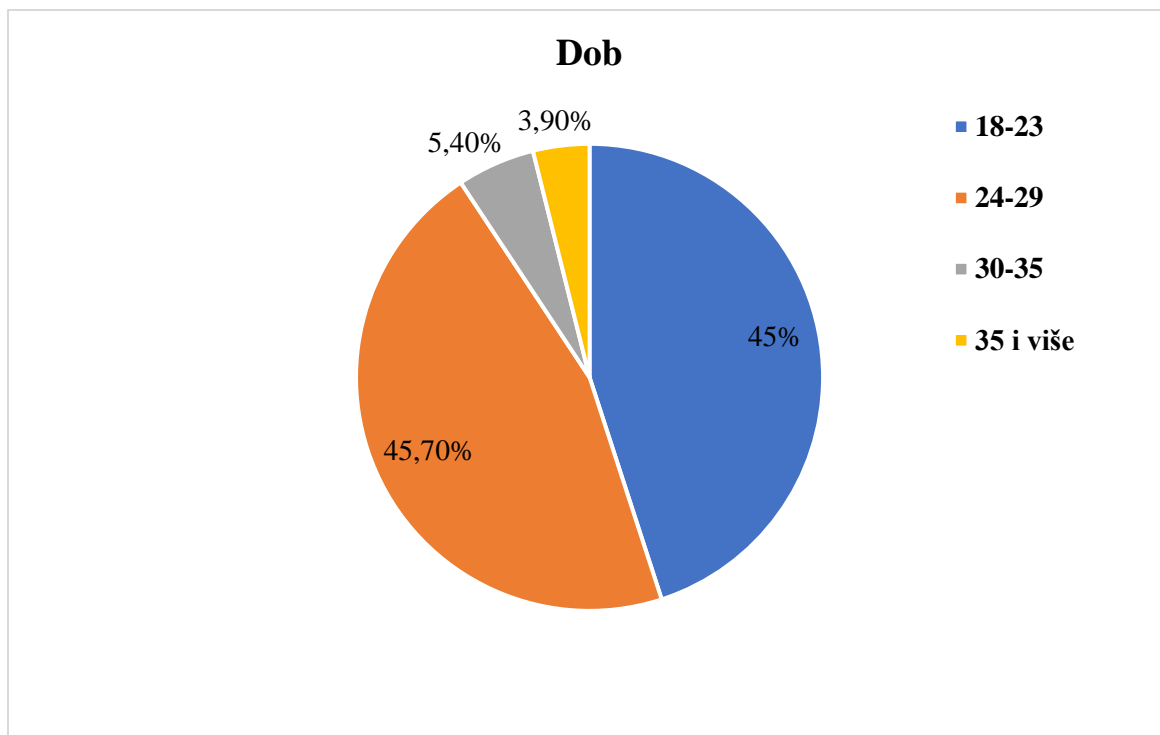

7.3. Rezultati ankete

Rezultati od 129 ispitanika su pokazali da je od njih 129 čak (N=97) ispitanika ženskog spola što čini (75,20%) ispitanika, a broj muških koji su ispunili anketu je (N=32) što je (24,80%) ispitanika.

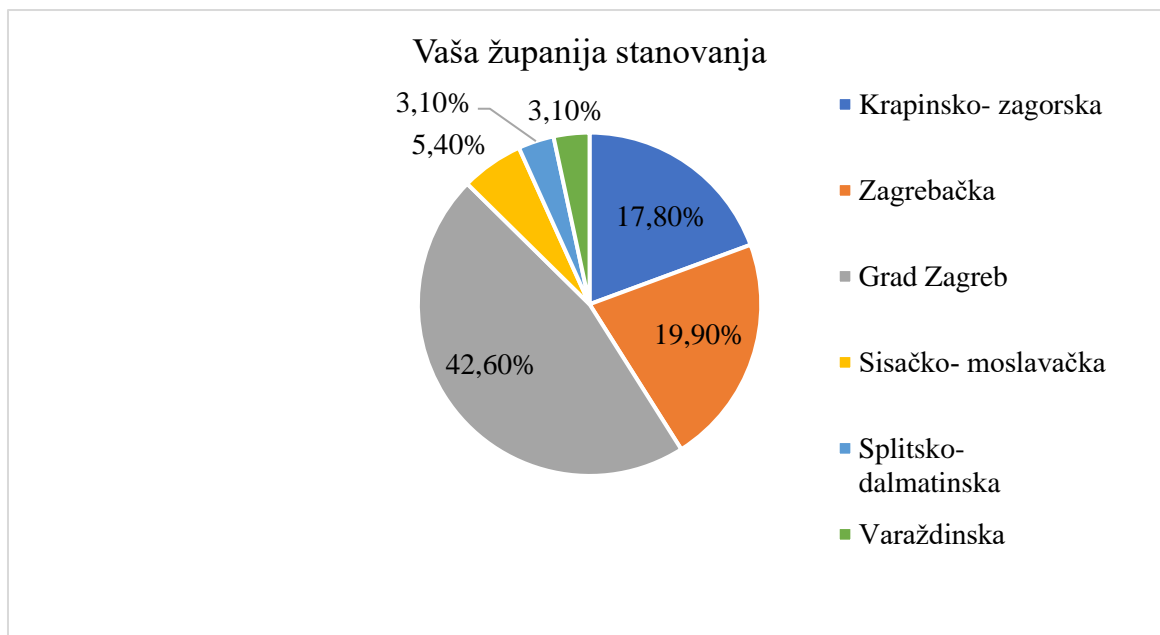

Grafikon 1. Spolna pripadnost ispitanika

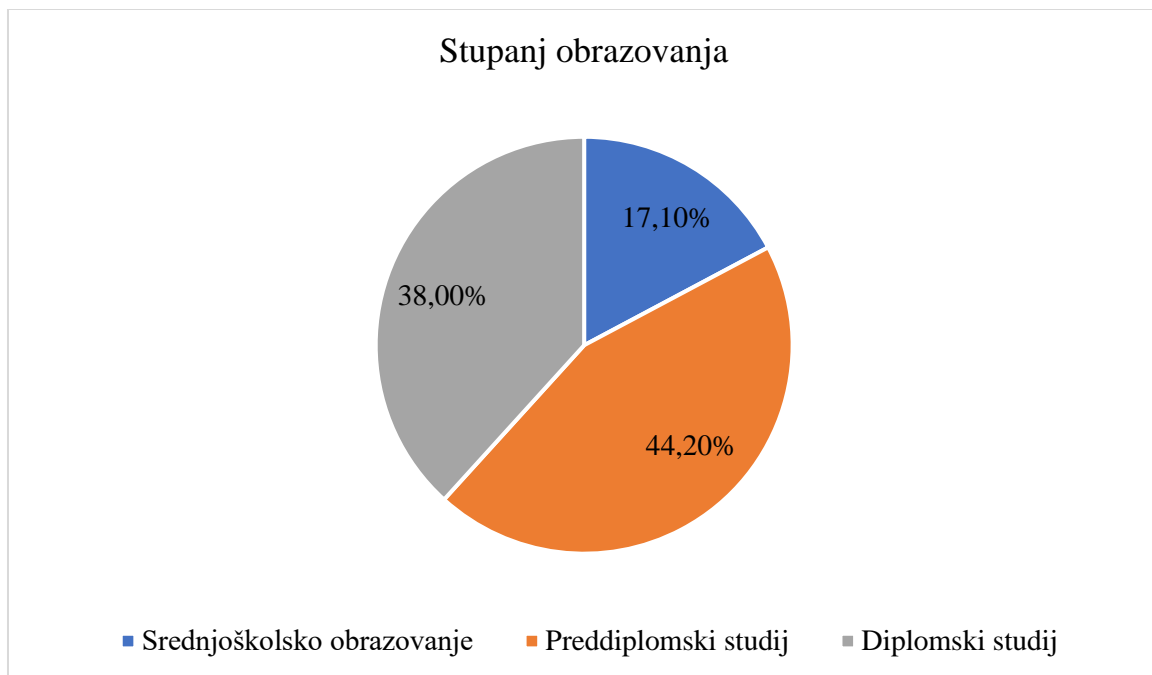
Grafikon 2. Dobna pripadnost ispitanika

Prema rezultatima prikazanim na Grafikonu 2, najviše ispitanika (N=59) pripada dobnoj skupini od 24 do 29 godina. Slijedi dobna skupina od 18 do 23 godine s gotovo istim brojem ispitanika (N=58), što čini (45%) ukupnog broja ispitanika. Dobna skupina od 30 do 35 godina ima 7 ispitanika (N=7), dok dobnoj skupini od 35 godina i više pripada 5 ispitanika (N=5).

Grafikon 3. Županije stanovanja ispitanika

Rezultati prikazani na Grafikonu 3 prikazuju županije stanovanja ispitanika. Najveći broj ispitanika dolazi iz grada Zagreba, njih 55 (N=55), što čini (42,30%) ukupnog broja ispitanika. Slijedi Zagrebačka županija s 25 (N=25) ispitanika (19,90%). Krapinsko-zagorska županija je treća po broju ispitanika, s (N=23) sudionika (17,80%). Sisačko-moslavačka županija ima (N=7) ispitanika, dok Varaždinska i Splitsko-dalmatinska županija imaju svaka po (N=4) ispitanika (3,10%). Ostali ispitanici dolaze iz Koprivničko-križevačke, Ličko-senjske, Međimurske, Osječko-baranjske, Šibensko-kninske, Dubrovačko-neretvanske i Istarske županije.

Grafikon 4. Prikaz stupanj obrazovanja ispitanika

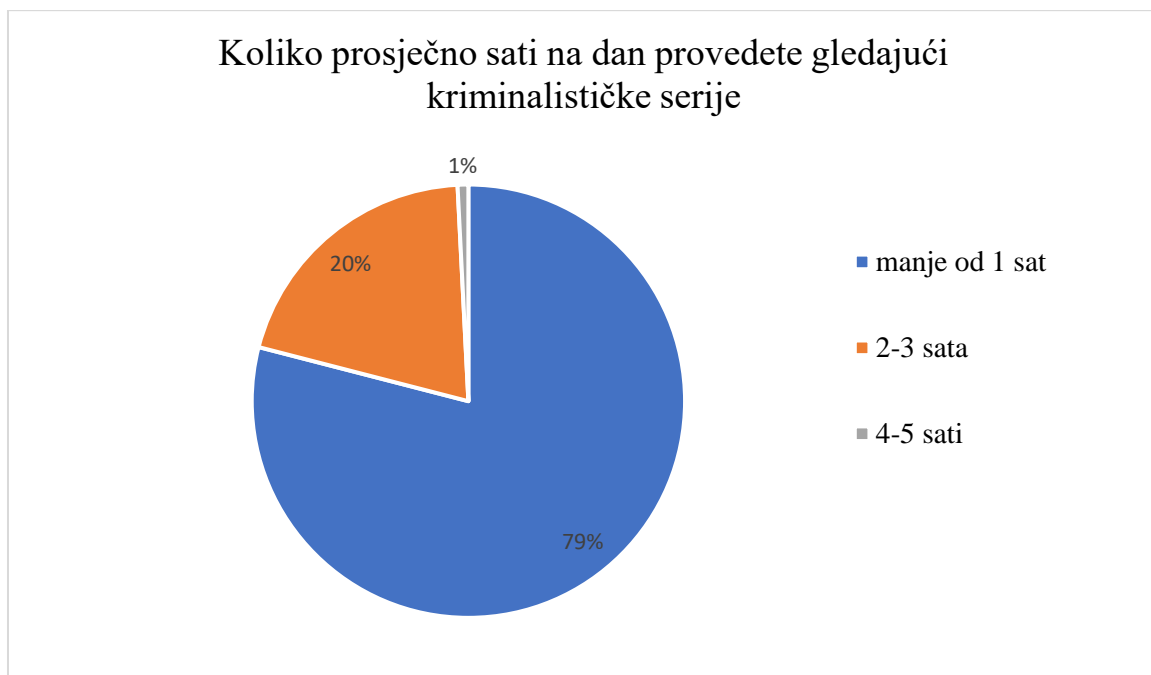
Prema stupnju obrazovanja ispitanika, dobiveni podaci na grafikonu broj 4 pokazuju da najveći broj ispitanika (44,20%) studira ili je završio preddiplomski studij, zatim ispitanici sa srednjom školom (38,00%) i ispitanici koji su završili diplomski studij (17,10%).

Sljedeće anketno pitanje odnosi se na binge-watching. Binge-watching, ili gledanje serija u "nizu", postalo je popularno u Hrvatskoj kao i u većini drugih zemalja s razvojem streaming platformi poput Netflix-a, Amazon Prime-a, HBO GO-a, i sličnih. Ova praksa uključuje gledanje više epizoda iste serije odjednom ili u kratkom vremenskom periodu, često kroz jedan ili nekoliko dana.

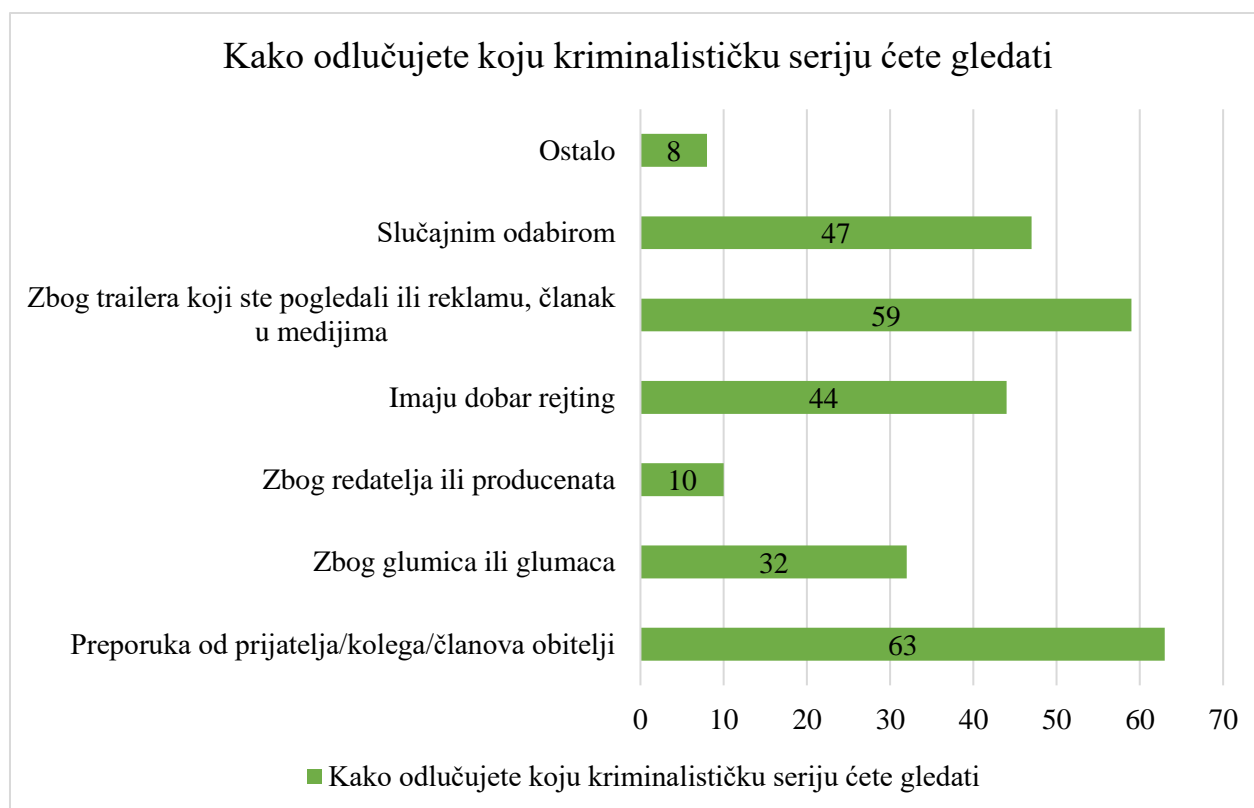
U Hrvatskoj, kao i drugdje, postoji velik broj ljudi koji prakticiraju binge-watching iz različitih razloga. To može biti zbog udobnosti i fleksibilnosti koje pružaju streaming platforme, kao i

zbog trenda konzumiranja sadržaja na zahtjev. Također, popularnost ovog načina gledanja serija može se pripisati i sve većoj kvaliteti produkcija serija koje privlače gledatelje da ih pogledaju u jednom "udahu". Međutim, kao i s bilo kojom drugom vrstom konzumiranja medija, postoje i potencijalni negativni aspekti binge-watchinga. To može uključivati probleme sa spavanjem, nedostatak fizičke aktivnosti, ili čak socijalnu izolaciju ako se gledanje serija pretjera. Ipak, umjereno binge-watching može biti užitek za mnoge ljude i pružiti im zadovoljstvo gledanja omiljenih serija.

Ispitanici su na pitanje koliko često gledaju kriminalističke serije odgovorili da njih čak (N=102) ispitanika gleda serije manje od 1 sat što bi bilo u danu jednu epizodu, dok njih (N=26) ispunilo je da gledaju 2-3 sata kriminalističke serije u danu i jedan (N=1) ispitanik izjasnio se da gleda više od toga a to je 4-5 sati u danu. Istraživanjem je dobiveno da ispitanici i ne provode bing- wacthing metodu što je i iznenađujuće s obzirom na dobnu skupinu ispitanika.

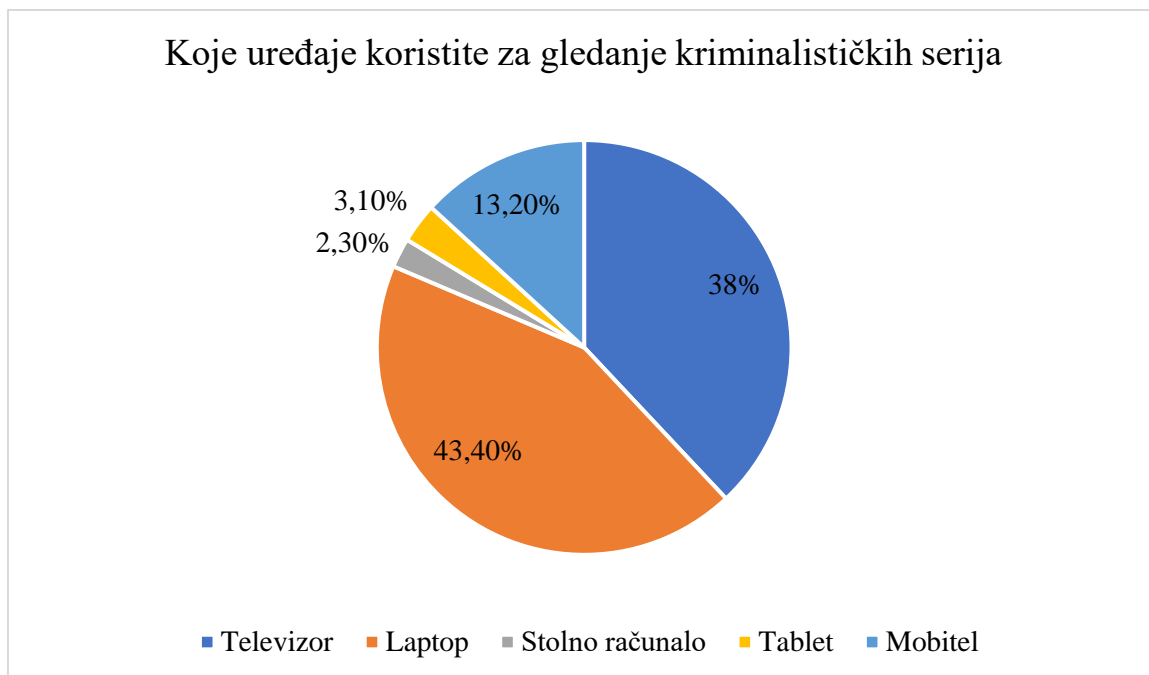

Grafikon 5. Prosječno dnevno gledanje kriminalističkih serija

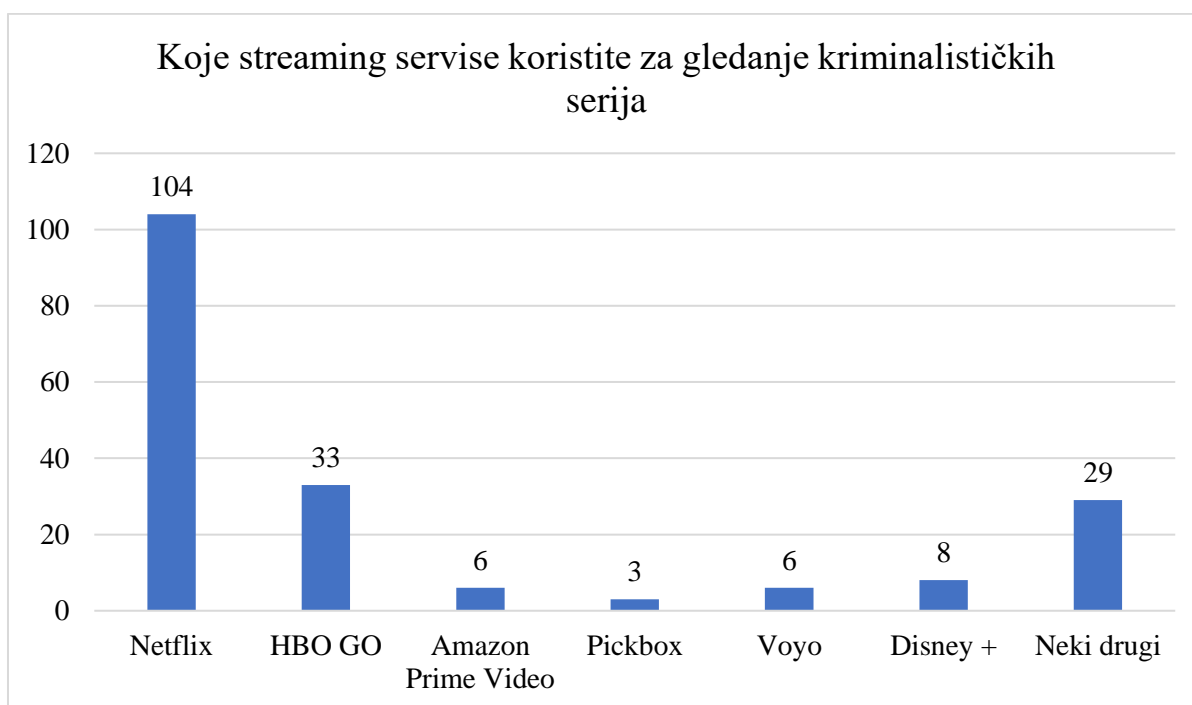
Grafikon 6. Kriteriji odabira gledanja kriminalističkih serija

Na ovom grafikonu prikazani su kriteriji prema kojima ispitanici odlučuju koje kriminalističke serije će gledati. Najveći broj ispitanika, njih (N=63), izjasnio se da serije bira prema preporuci prijatelja, kolega ili članova obitelji. Njih (N=59) odabire serije na temelju trailera ili reklama. Slučajnim odabirom serije gleda (N=47) ispitanika. Dobar rejting kao kriterij odabira navelo je (N=44) ispitanika, dok glumci utječu na izbor serije kod (N=32) ispitanika. Najmanji broj ispitanika naveo je da biraju serije zbog redatelja i producenta. Ovo anketno pitanje bilo je zatvorenog tipa i ispitanici su mogli zaokružiti više ponuđenih odgovora. Rezultati pokazuju da se serije najčešće biraju prema preporukama prijatelja i poznanika, što sugerira da mladi preferiraju gledati kriminalističke serije koje su na dobrom "glasu".

Grafikon 7. Prikaz uređaja za gledanje streaming servisa

Na Grafikonu broj 7 prikazani su odgovori ispitanika na pitanje o uređajima koje koriste za gledanje kriminalističkih serija. Rezultati pokazuju da najveći broj ispitanika (43,30%) gleda serije na laptopu. Slijede ispitanici koji koriste televizor, s udjelom od (38%). Na mobilnim uređajima serije prati (13,20%) ispitanika. Najmanji broj ispitanika koristi stolno računalo i tablet za gledanje kriminalističkih serija.

Grafikon 8. Prikaz streaming servisa koje ispitanici koriste

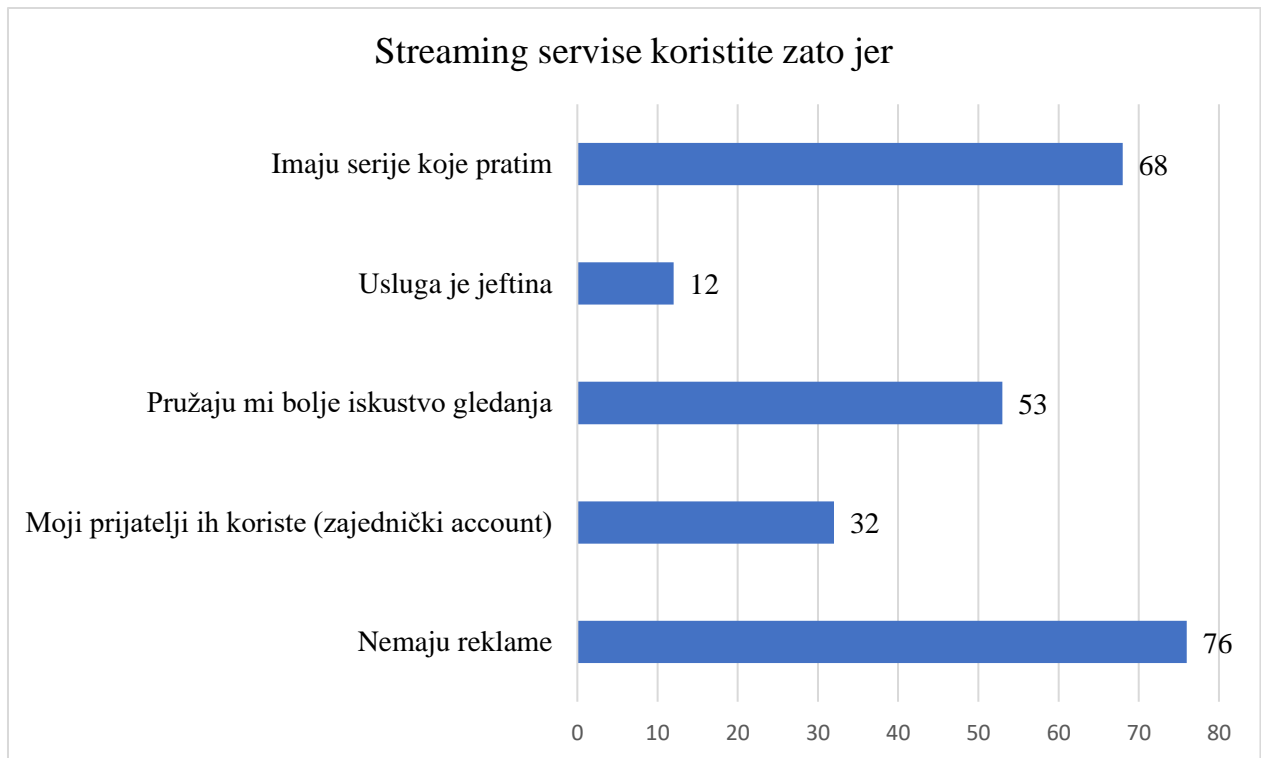
Na Grafikonu 8 prikazani su rezultati ankete o streaming servisima koje ispitanici koriste za gledanje kriminalističkih serija. Ispitanici su mogli označiti više ponuđenih odgovora, a rezultati su sljedeći:

Najveći broj ispitanika koristi Netflix kao streaming servis, s (N=104) glasova. Sljedeći najpopularniji servis je HBO GO, koji koriste (N=33) ispitanika. Amazon Prime Video i Voyo dobili su po (N=6) glasova svaki. Tri ispitanika označila su da koriste Picbox za gledanje kriminalističkih serija, dok je Disney+ odabralo (N=8) ispitanika. Opciju "drugi streaming servis" označilo je (N=29) ispitanika, što znači da gledaju kriminalističke serije na platformama koje nisu bile navedene u anketi.

Rezultati pokazuju da je Netflix najpopularniji streaming servis u Hrvatskoj, što nije iznenađujuće s obzirom na širok spektar kriminalističkih serija koje nudi. Ove serije često kombiniraju misteriju, napetost i elemente detektivskog rada kako bi stvorile intrigantne priče koje privlače gledatelje širom svijeta. Evo nekoliko primjera popularnih kriminalističkih serija na Netflixu:

1. "Mindhunter" - Ova serija prati FBI-jeve agente koji istražuju umove serijskih ubojica. Smještena je u kasne 1970-e i rane 1980-e, a temelji se na stvarnim događajima i osobama.
2. "Narcos" - Ova serija prati priču o trgovini drogom i kolumbijskom narko kartelu, posebno o životu i karijeri narko bossa Pabla Escobara.
3. "Breaking Bad" - Iako nije originalno Netflixova serija, "Breaking Bad" je dostupna na Netflixu i jedna je od najpopularnijih kriminalističkih serija svih vremena. Prati transformaciju srednjoškolskog profesora u proizvođača metamfetamina i narko bossa.
4. "Money Heist" (La Casa de Papel) - Španjolska serija koja prati planiranje i izvršenje genijalnog pljačke španjolske kraljevske kovnice novca.
5. "Ozark" - Ova serija prati obitelj koja se upušta u pranje novca za narko kartel, te se mora nositi s posljedicama kriminalnih aktivnosti.

Ovo su samo neki primjeri kriminalističkih serija koje su popularne na Netflixu. Platforma redovito dodaje nove naslove u ovom žanru, nudeći tako raznolikost i izbor za ljubitelje kriminalističkih priča.

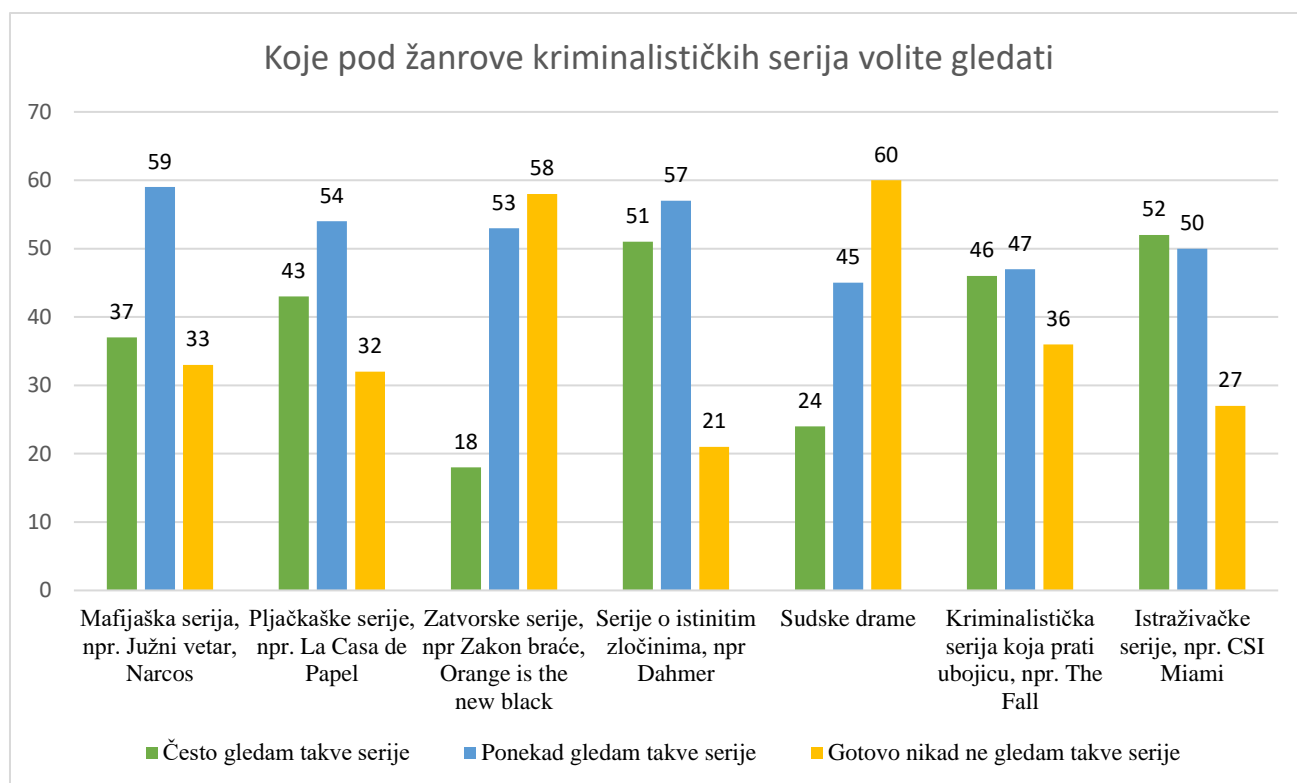

Grafikon 9. Razlozi korištenja streaming servisa

Deveto pitanje u anketi odnosi se na prednosti streaming servisa koje motiviraju ispitanike da ih odaberu. Prema rezultatima, (N=76) ispitanika odabire streaming servise zbog nedostatka reklama. Njih (N=68) bira ove servise jer nude serije koje redovito prate. Dvanaest (N=12) ispitanika navodi nisku cijenu usluge kao ključni faktor. Dodatno, (N=32) ispitanika ističu mogućnost dijeljenja korisničkog računa s prijateljima ili obitelji kao prednost. Pedeset i tri (N=53) ispitanika slažu se da streaming servisi pružaju bolje iskustvo gledanja.

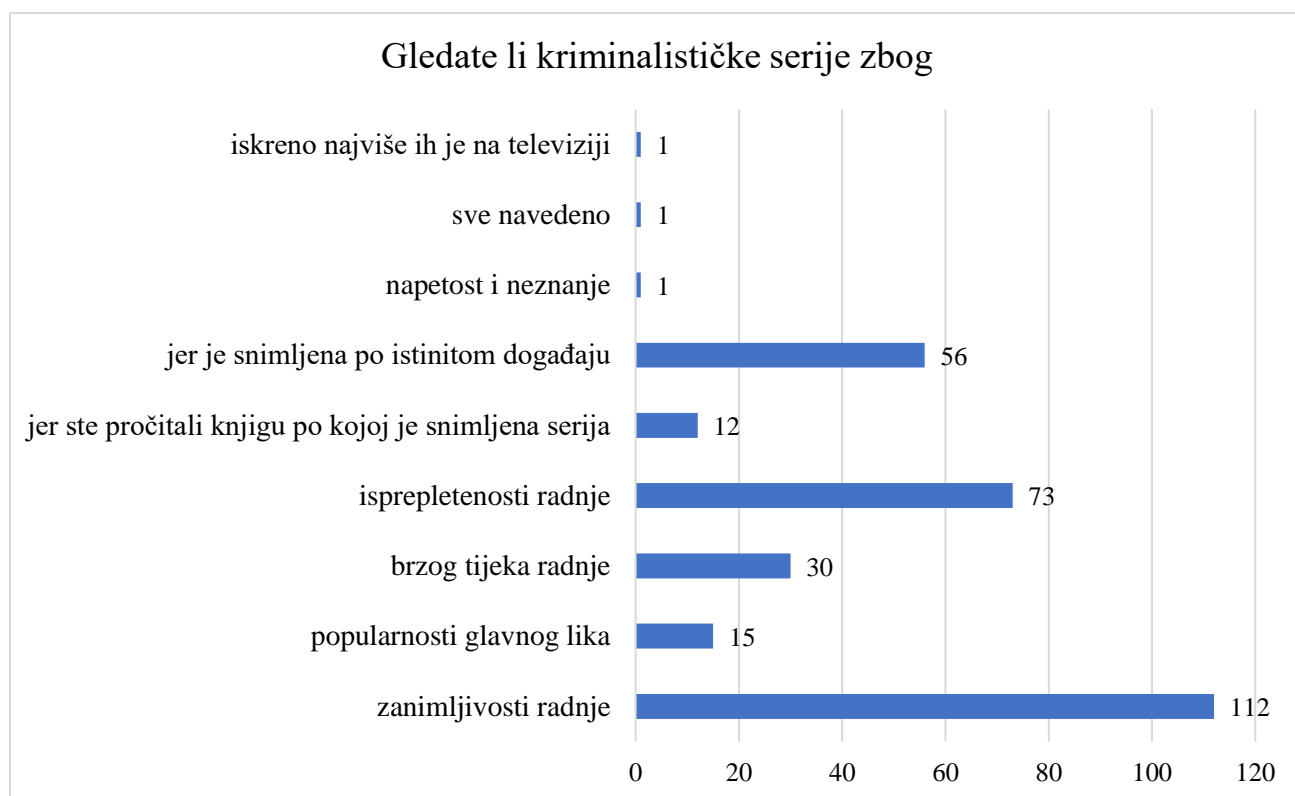
Ovi rezultati nisu iznenađujući, s obzirom na to da streaming servisi nude značajne prednosti u odnosu na tradicionalnu televiziju. Ove platforme omogućuju luksuz gledanja sadržaja bez prekida, uz personalizirane preporuke i fleksibilnost u vremenu gledanja, što ih čini privlačnim izborom za mnoge korisnike.

Grafikon 10. Prikaz gledanosti pod žanrova kriminalističkih serija

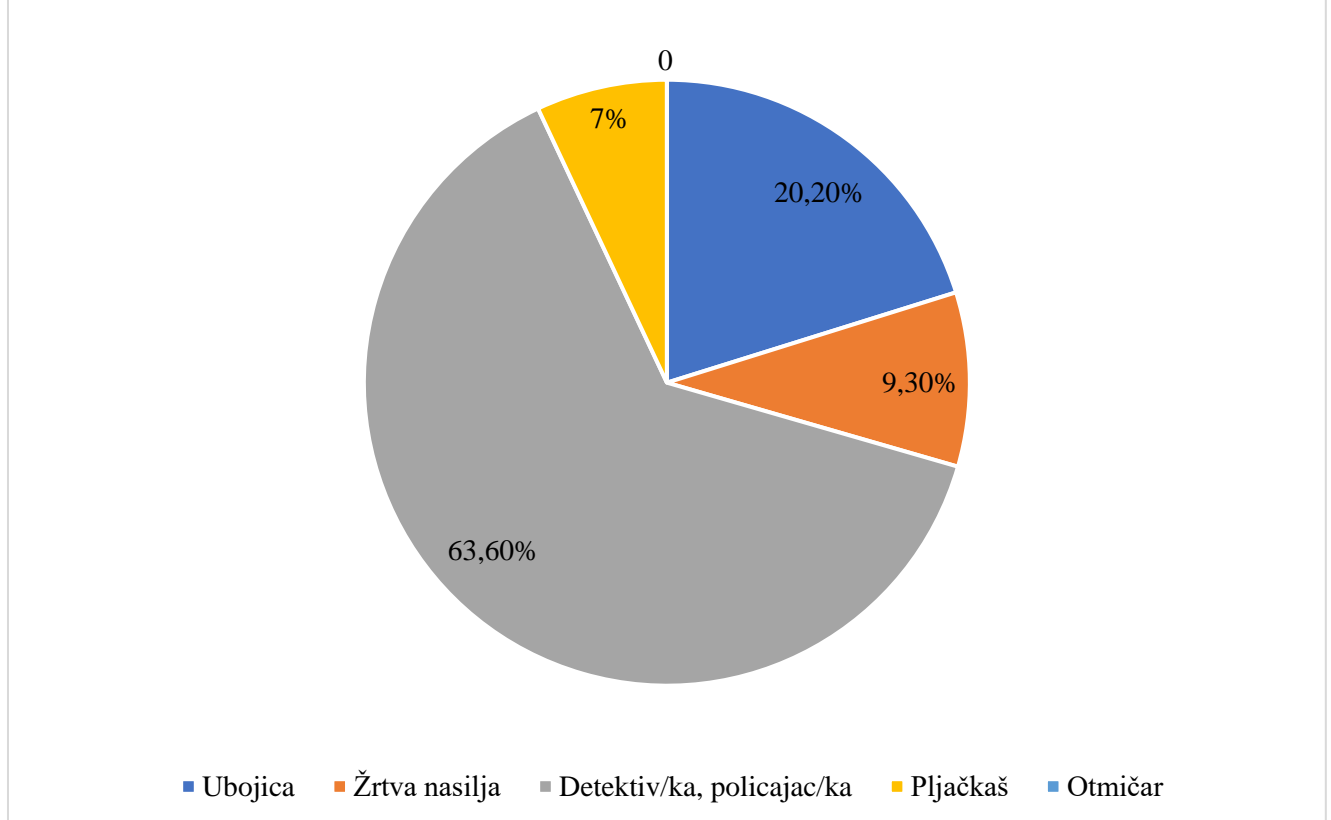
Na sljedeće pitanje ispitanici su pomoću skale mogli birati koji tipovi pod žanrova kriminalističkih serija često gledaju, koje ponekad gledaju i koje gotovo nikad ne gledaju. Tako su rezultati pokazali sljedeće za mafijaške serije najveći broj ispitanika zaokružio je da ponekad gledaju takve serije. Najčešće serije koji ispitanici vole gledat su serije istraživačke serije te je za njih zaokružilo (N=52) ispitanika, odmah iza njih su serije po koje su snimljene po istinitim zločinima i takve serije se sviđaju (N=51) ispitanika. Ispitanici još vole često gledat serije koje prate ubojicu u kriminalističkim serijama i to misli (N=46) broj ispitanika. Serije koji ispitanici najmanje vole gledat su sudske drame i to njih (N=60) smatra. Ovi rezultati ne iznenađuju jer serije kojima ne znamo kraj i koje istražuju ubojstva koja su mistična drže našu pažnju do samog kraja. Serije koje su snimljene po istinitim događajima dobivaju u startu važnost čim se spomene da je se to dogodilo te nas drže napetim tijekom cijele radnje.

Grafikon 11. Prikaz razloga gledanosti kriminalističkih streaming serija

Kao što znamo kriminalističke serije su jedne od gledanijih serija pa tako se i našlo pitanje u anketi zašto ispitanici vole gledat kriminalističke serije. Čak (N=112) ispitanika gleda kriminalističke serije zbog zanimljivosti radnje. Također njih (N=73) voli kriminalističke serije zbog isprepletenosti radnje. Ispitanici vole gledat kriminalističke serije jer su snimljene po istinitim događajima i to njih (N=56) smatra točnim. Brzi tijek radnje u kriminalističkim serijama voli 30 (N=30) ispitanika. Popularnost glavnog lika zaokružilo je (N=15) ispitanika, dok je njih (N=12) gledaju zato jer su pročitali knjigu po kojoj je snimljena kriminalistička serija. (N=3) odgovora su nadodana od strane ispitanika a to su da gledaju kriminalističke serije zbog napetosti i neznanja, jer ih je najviše na televiziji i sve što je navedeno u anketi.

U kriminalističkim serijama koje pratite glavni lik je najčešće

Grafikon 12. Prikaz likova u kriminalističkim serijama

Najveći broj ispitanika preferira pratiti kriminalističke serije u kojima su glavni likovi detektivi ili policajci, što pozitivno utječe na mlade jer ih može potaknuti da zavole koncept istraživanja i pravde te razvijaju svijest o profesijama poput detektiva i policajaca. Ova preferencija sugerira interes mladih za procese rješavanja kriminalističkih slučajeva i promicanje pravde.

Devet posto mladih gleda serije u kojima je glavni lik žrtva nekog oblika nasilja, što ukazuje na njihovu osjetljivost prema temama povezanim s žrtvama i nasiljem. S druge strane, (20,20%) preferira gledati serije u kojima je glavni lik ubojica, što može reflektirati interes za kompleksnost likova i psihologiju kriminalaca. Sedam posto (7%) ispitanika voli pratiti serije u kojima su glavni likovi pljačkaši, što može odražavati fascinaciju dinamičnim i rizičnim karakterima. Važno je napomenuti da nijedan ispitanik ne gleda serije u kojima je glavni lik otmičar, što može sugerirati općeniti nedostatak interesa za takve negativne likove ili teme.

Ovi rezultati pružaju uvid u preferencije mladih u pogledu kriminalističkih serija i njihovih glavnih likova, što može biti korisno za razumijevanje njihovih kulturnih preferencija i potencijalnih utjecaja na svijest o pravdi, sigurnosti i kriminalu.

Sljedeće pitanje koje se nalazi u anketi je pitanje koje je otvorenog tipa gdje su ispitanici mogli napisati svoj odgovor i obrazložiti. Pitanje je glasilo „ Koja kriminalistička serija koju ste gledali Vam se najviše svidjela i zašto?“. Ispitanici su dali svoje odgovore a neki od njih su ovdje izdvojeni:

- Breaking Bad - zbog realističnih scena, vrhunskog castinga, izvrsne priče i, po mom mišljenju, najboljeg završetka bilo koje serije.
- Castle - isprepletena je raznim radnjama, vrlo smisljena s dozom humora.
- Dahmer
- Zločinački umovi; Laži mi; Vis á vis; Mentalist; Castle - zbog likova u serijama.
- Lupin, zato što je radnja napeta i neočekivana.
- CSI
- Zločinački umovi
- Crime scene: the vanishing at the cecil hotel
- Criminal Minds jer je bazirana na istinitim događajima.
- Navy CIS, zbog dinamične i zanimljive radnje.
- The Rookie - isprepletena je detektivskim sadržajem i humorom.
- Lutka od kestena, zbog napete radnje.
- Sopranos - humor i psiho profil glavnog lika.
- Sve su zanimljive na svoj poseban način i svaka predstavlja različitu perspektivu.
- La Casa de Papel - drugačija i zanimljiva radnja.
- Tinder Swindler
- The Fall
- Prison Break - sviđa mi se koliko ima puno detalja u određenim dijelovima serije, također mi se sviđaju kreativni dijelovi koji su često ubačeni, kao i sama radnja.

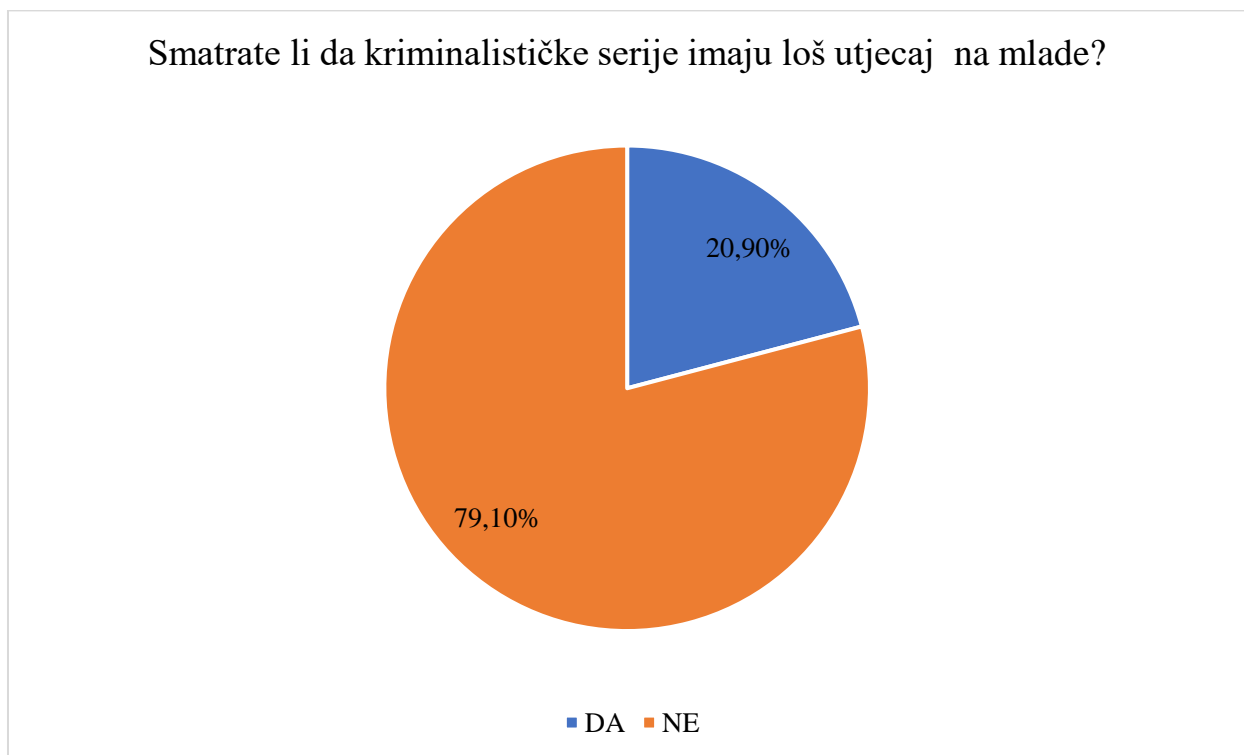
- The Wire (Žica) - najviše mi se svidjela jer je kompleksna, prikazuje svakodnevne živote dilera, ovisnika o drogama, zajednice u kojoj živi dosta dilera, kao i policije i detektiva koji ih razotkrivaju, uz to su glumci odlično odigrali.
- Zločinački umovi - zbog zanimljivih radnji.
- Ne bih izdvojila samo jednu, ima ih više i svaka je dobra na svoj način.
- Criminal Minds - puno različitih okolnosti i drugačijih slučajeva, stvari koje su zapravo jako bliske načinu na koji FBI funkcionira.
- Zločinački umovi - zbog radnje i slučajeva.
- You - zanimljivo objašnjava kako psihopatski um funkcionira i kako je teško primijetiti takve osobe u društvu općenito. Serija La Casa de Papel govori o motivacijama pljačkaša, ali i o nesavršenosti policije i inspektora u borbi protiv njih.
- True Detective - najbolji zaplet novih serija, nije uobičajena kao i ostale, radnja je zanimljiva.
- Kost i Škorpion - nema neki poseban razlog, bile su mi najzanimljivije i likovi su mi se svidjeli.
- Zločinački umovi - razrješenje radnje nije tipično i predvidivo.
- Orange is the New Black - zanima me kako će glavni likovi riješiti probleme i izvući se iz teških situacija.
- Sve su mi serije odlične, iako više volim filmove tog tipa jer nemam baš vremena za serije.
- Mentalist - prati priču glavnog lika koji je složenog karaktera i ujedno priča o njegovom životu, ali i svaka epizoda je novi zločin, pa je zanimljivo.
- Breaking Bad - osim brutalne priče, način snimanja, likovi, kadrovi. Serija je umjetničko djelo jednostavno.
- Griselda - posljednja koju sam gledala, pa mi je zato ostala u sjećanju kao zanimljiva.
- Safe - volim serije u kojima je glavnog krivca teško pogoditi do zadnje epizode.
- Umorstva u Midsomeru - zbog načina na koji je snimana i zapleta u svakoj epizodi.
- Navy CIS - zbog glumaca i zanimljive radnje, također i zbog toga što je seriju gledao s

Zaključci iz odgovora ispitanika ukazuju na to da većina preferira serije koje su trenutno na listi najpopularnijih ili su stekle veliku slavu. Ispitanici su u opširnijim odgovorima naveli da ih privlače serije zbog zanimljive radnje ili zbog toga što su temeljene na istinitim događajima.

Ovi rezultati sugeriraju da mladi preferiraju serije koje su popularne, intrigantne i koje uspijevaju zadržati njihovu pažnju.

Na grafikonu 13 prikazani su odgovori ispitanika na pitanje: "Smatrate li da kriminalističke serije imaju loš utjecaj na mlade?". Ispitanici su mogli birati između odgovora "DA" ili "NE". Prema rezultatima, (79,10%) mladih smatra da kriminalističke serije nemaju loš utjecaj na mlade, dok (20,90%) vjeruje da imaju negativan utjecaj.

Ovi rezultati sugeriraju da većina ispitanika smatra kako mladi razumiju sadržaj koji gledaju te su sposobni razlikovati dobro od zla, što smanjuje potencijalni negativni utjecaj kriminalističkih serija..

Grafikon 13. Prikaz pitanja smatraju li da su kriminalističke serije loš utjecaj za mlade

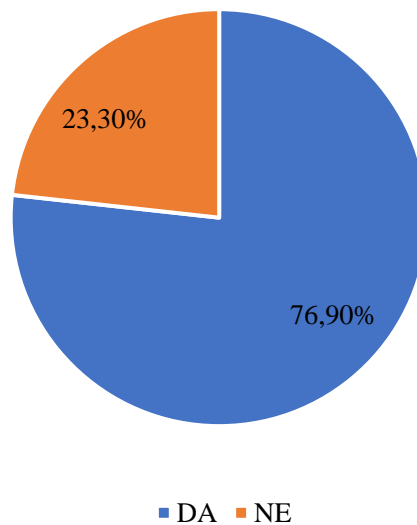
Grafikon 14. Prikaz odgovora ispitanika smatraju li da kriminalističke serije potiču kriminal, ubojstvo i slično

Većina ispitanika, odnosno (82,90%), tvrdi da kriminalističke serije ne utječu na njihovu sklonost prema kriminalu ili ubojstvu. Suprotno tome, (17,10%) mladih smatra da takve serije potiču na loše ponašanje koje uključuje kriminalne radnje i ubojstva.

Ova tema je dobro poznata i često se raspravlja u medijima i društvenim sferama usmjerenim na mlade. Utjecaj kriminalističkih serija na gledatelje ovisi o različitim čimbenicima, uključujući individualne karakteristike, socijalno okruženje, obiteljske vrijednosti, odgoj i percepciju samih serija. Važno je napomenuti da većina gledatelja ima sposobnost razlikovanja između fikcije i stvarnosti te razumije da su serije oblik zabave, a ne modeli za oponašanje.

Proizvođači medijskog sadržaja imaju određenu odgovornost u kreiranju sadržaja koji ne promiče niti glorificira nasilje ili kriminalno ponašanje. Kvalitetne kriminalističke serije često istražuju složene moralne i etičke teme, nepravdu i posljedice kriminala, potičući gledatelje na razmišljanje o posljedicama takvih radnji. Ovaj pristup može imati pozitivan učinak na gledatelje, potičući ih na kritičko razmišljanje i razvijanje moralne osjetljivosti.

Mislite li da takav tip serija mladima pobuđuje svijest o problemima u svijetu?

Grafikon 15. Kriminalističke serije i svijest mladih o problemima u svijetu

Anketa je pokazala da ispitanici smatraju kako kriminalističke serije pobuđuju svijest o problemima u svijetu. Dok se (76,70%) mladih slaže s ovom tvrdnjom, (23,30%) smatra da te serije ne utječu na njihovu svijest o globalnim problemima.

Kriminalističke serije često igraju ključnu ulogu u podizanju svijesti o različitim društvenim problemima i izazovima s kojima se suočavaju društvo i pojedinci. Evo nekoliko načina na koje ove serije mogu pobuditi svijest kod mladih:

Evo nekoliko načina na koje kriminalističke serije mogu pobuditi svijest kod mladih:

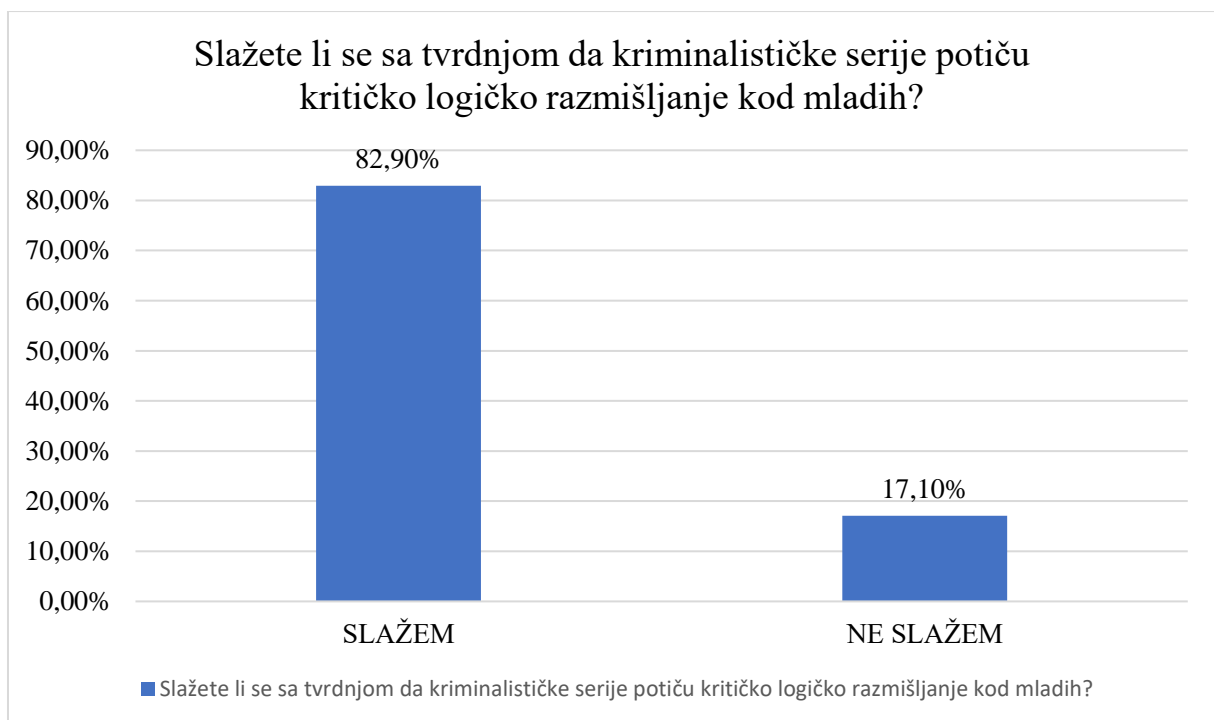
1. Istraživanje složenih pitanja- kriminalističke serije često istražuju složene moralne, etičke i društvene probleme kroz prikazivanje kriminalnih radnji, istraga i pravosudnih postupaka. Ovi prikazi mogu potaknuti gledatelje, uključujući i mlade, da razmišljaju o različitim aspektima kriminala, posljedicama takvih djela te ulozi pravde u društvu.
2. Osvještavanje društvenih nepravdi- kriminalističke serije često se bave temama poput korupcije, nejednakosti, rasizma, zlostavljanja i drugih društvenih nepravdi. Kroz prikazivanje tih tema, serije mogu potaknuti gledatelje da razmisle o tim problemima i potaknu ih na promišljanje o načinima kako ih adresirati u stvarnom svijetu.

3. Promicanje empatije- gledanje kriminalističkih serija može pomoći mladima da razviju empatiju prema žrtvama kriminalnih djela te bolje razumiju njihove perspektive i patnje. Ovo može potaknuti mlade ljude da se aktivnije zauzmu za pravdu i podrže one koji su pogođeni kriminalom.

4. Edukacija o pravnim sustavima- kriminalističke serije često prikazuju istrage i pravosudne procese, što može pomoći mladima da steknu bolje razumijevanje pravnih sustava i njihove uloge u rješavanju kriminala i osiguravanju pravde.

Kroz navedene načine, kriminalističke serije mogu imati pozitivan utjecaj na mlade i potaknuti ih da razmišljaju o društvenim problemima te pronađu načine kako pridonijeti promjeni i poboljšanju svijeta u kojem žive.

Grafikon 16. Prikaz kritičko - logičkog utjecaja kriminalističkih serija

S tvrdnjom da kriminalističke serije ne utječu negativno na mlade slaže se (82,90%) ispitanika, dok se (17,10%) ne slaže.

U prethodnom pitanju analizirali smo utjecaj kriminalističkih serija na mlade. Jedan od pozitivnih utjecaja je da ove serije mogu potaknuti mlade na logičko i kritičko razmišljanje. Kriminalističke serije često zahtijevaju pažljivo praćenje radnje i razmišljanje o motivima likova, što može razvijati analitičke vještine kod gledatelja.

Ovi rezultati sugeriraju da većina mladih prepoznaje ove pozitivne aspekte, te ih kriminalističke serije potiču na razmišljanje o složenim društvenim pitanjima i moralnim dilemama. Također, promišljanje o scenama i radnjama u serijama može pridonijeti dubljem razumijevanju pravde i nepravde u stvarnom svijetu.

Sljedeće anketno pitanje koje se postavlja u ovom istraživanju je otvorenog tipa gdje ispitanici moraju napisati svoj odgovor i obrazložiti ga. Pitanje glasi „Smatrate li da bi određenim dobnim skupinama trebalo zabraniti gledanje kriminalističkih serija koje prikazuju vršnjačko nasilje? Zašto?“

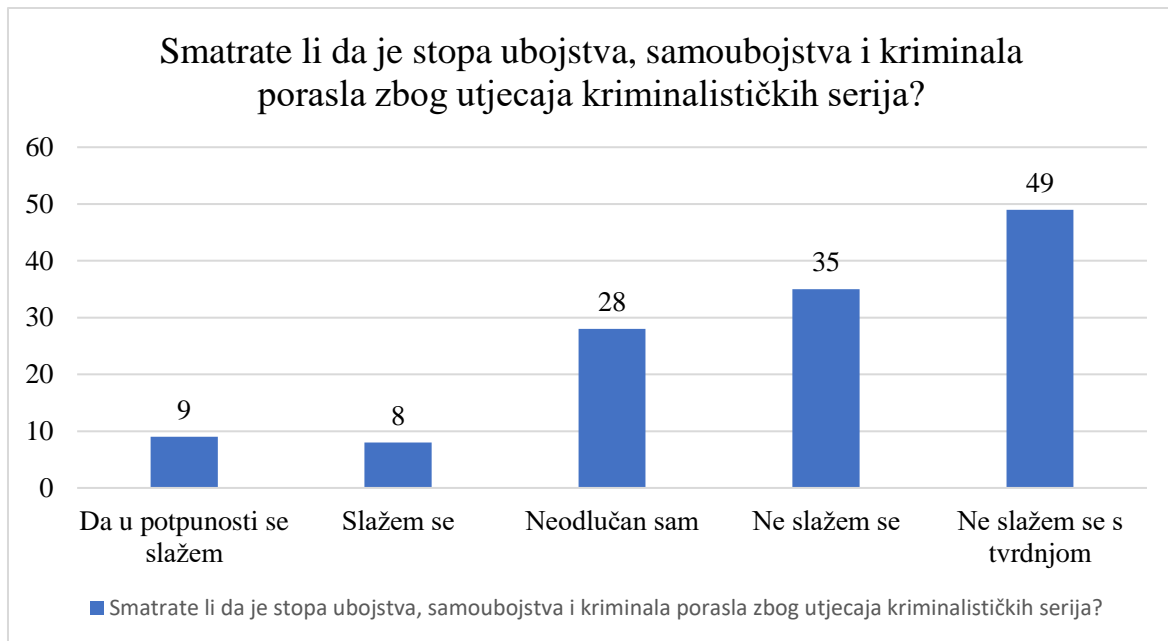
Odgovore koje su ispitanici dali su sljedeći:

- Već postoje oznake ispod 12, 15 i 18. A vršnjačko nasilje je vidljivo i u svakodnevnom životu mladih, tako da mislim da zabrane nemaju smisla već bolja edukacija mladih ali i roditelja
- Da, jer djeca do određene godine ne mogu protumačiti neke radnje kao odrasli. Treba procijeniti od djeteta do djeteta, ali u globalu treba pratiti što gledaju.
- Smatram da bi se trebalo zabraniti djeci do 15 godina jer bi mogli djeca shvatiti to kao neku vrstu trenda pa ga prakticirati u školi.
- mladima od 16 godina, zato sto bi moglo loše utjecati na njih
- možda djeci ispod 12 da ih ne plaši i da ne razmišljaju o takvim stvarima tak mladi
- Dobnoj skupini od 0-18 godina. Zbog toga što je u tom periodu, pogotovo od početka školovanja bitno učiti djecu što je ispravno, a što nije.
- Smatram da ne bi trebalo zabraniti gledanje kriminalističkih serija pojedinim dobnim skupinama. Mislim da se primjerima iz serija po istinitom događaju može podići svijest o vršnjačkom nasilju kod mladih.
- Ne. Gledanjem takvog sadržaja može se kod njih osvijestiti problem s kojim se susreću neki njihovi vršnjaci
- Da, djeci do 12-15 godina. Zbog toga što nisi još razvili percepciju o tome što je krivo što nije. Ne vide svijet kao jednu veliku opasnost jer se nisu našli u takvim situacijama.
- Ako se kriminalistička serija bavi samo prikazivanjem vršnjačkog nasilja da, ali ako se bavi i tematikom negativnog utjecaja tog nasilja na zlostavljane osobe, psihičkih problema u zlostavljača te načinima rješavanja problema vršnjačkog nasilja ne.

- Da, maloljetnicima, još nisu u potpunosti izgrađene osobe pa da im neki događaji ne bi bili poticaj za takve radnje
- Ne, smatram da bi takav sadržaj mogao biti edukativan za mlade ljude koji tako mogu vidjeti sve negativnosti vršnjačkog nasilja.
- Naravno, zato što su djeca jako povodljiva i lako im se utisne neke nove utjecajne stvari, tako da ili ih počnu oponašati ili ih izbjegavaju. U svakom slučaju do 13 godina po meni se ne bi trebale gledati takve stvari
- Da, ali samo izrazito maloj djeci koja ne razlikuju fikciju od zbilje
- Da, smatram da maloljetnici ne trebaju gledati pre nasilne serije i mafijaške serije u kojima se promovira luksuzan život izgrađen na temelju nasilja.
- Da, maloj djeci koja nemaju razvijene kognitivne funkcije mišljenja i razmišljanja pa ne znaju procijeniti što je dobro ili loše
- Da, pogotovo djeci jer se njima razvija mozak sukladno takvim prizorima što uzrokuje loše posljedice kod njih, npr. agresivnost, neposluh i sl.
- Da zato što nemaju još toliko razvijeno kritičko razmišljanje i moralni stav o tome što je ispravno i moralno
- Treba dozirati količinu nasilja, ali treba to prikazati kao nešto što se događa u stvarnome svijetu i da to nije tabu jer samo tako klinci neće skrivati vršnjačko nasilje i shvatit će da trebaju potražiti pomoć odraslih
- Smatram da, dok osoba ne shvati da radnju koji prati je netko napisao/izmislio te kada može odvojiti stvarni svijet od onog u seriji ne bi trebala gledati.
- Možda onim osobama koje su ga iskusile
- Ne, ali bi te iste serije trebale prikazivati navedene situacije na način da prenesu poruku, educira i promovira empatiju. U neku ruku da sadržaj bude primjeren dobnoj skupini.
- Trebalo bi zabraniti jer ih može potaknuti na istu radnju ako nisu dovoljno stabilni kao osobe
- Mislim da je granica 12 godina dosta dobra, jer u tom periodu djeca već mogu učiti kako kritički razmišljati, ali to bi trebalo značiti da je dijete medijski pismeno i da zna razlikovati medij od stvarnog života. Osim toga, na roditeljima je da uče djecu kako gledati određene sadržaje.
- Ne smatram. Potrebno je govoriti o svim problemima otvoreno da postanu svjesni problema i pokušaju biti njegovo rješenje, a ne uzrok. Iskoristiti serije za edukaciju mladih i pokazivanje ozbiljnosti problema.

- Smatram da mlađoj djeci ispod 12 godina treba zabraniti gledanje takvog sadržaja zbog toga što djeca do te dobi kopiraju ponašanje koje vide na tvu i u medijima
- Ne, smatram da se zabranama dodatno pobuđuje njihov interes za gledanje istih.
- Ne, zato što ih je vrlo teško zabraniti, smatram da oznake zabrane ili šifre na ulazak s pinom nisu zabrana koju oni neće moći zaobići
- Smatram da gledanje kriminalističkih serija nije za mlađe od 15, a ako još uključuju vršnjačko nasilje može biti za njih osjetljivija tema
- Ne, ne vjerujem da bi ih poticalo na iste radnje
- Mislim da jedino jako malena djeca ne bi trebala gledati takve serije zbog ne razvijenog kritičkog načina razmišljanja i naivnosti te mogućnosti noćnih mora, strahova i sl. Ali bi već mlađi tinejdžeri trebali početi gledati takve serije da razviju svijest o problemima i prepoznaju moguće vršnjačko nasilje.
- Mislim da ne treba zabraniti gledanje jer smatram da gledanje serije neće potaknuti nasilničko ponašanje, a priča može biti zanimljiva i potaknuti na razmišljanje.
- Svaka serija treba biti primjerena dobi gledatelja, te treba paziti da se u seriju ne glorificira nasilje i nasilnik već da postoji kritički pristup temi
- Svim maloljetnicima zato što postoji mogućnost da će oponašati takvo ponašanje.
- Ne, smatram da bi tako imali bolji uvid u perspektivu zlostavljane osobe. Možda to ne bi u toj mjeri radili da znaju kako je žrtvama nasilja
- Da, ali bi granice trebale biti niže nego što su sad. Smatram da bi i mlađe skupine iz njih mogle naučiti puno toga o vršnjačkom nasilju i posljedicama

Ispitanici su podijeljeni u mišljenju o ovom pitanju, ali se slažu u jednoj stvari - da djeca ne bi trebala gledati kriminalističke serije. Djeca i adolescenti različitih dobnih skupina imaju različite razine emocionalne i mentalne zrelosti te mogu različito percipirati i obrađivati nasilne sadržaje. Mlađi gledatelji možda nisu sposobni razumjeti i procesuirati nasilje na isti način kao stariji gledatelji. Istraživanja su pokazala da izloženost nasilnom medijskom sadržaju može imati negativne posljedice na mentalno zdravlje djece i adolescenata, uključujući povećanu agresivnost, anksioznost i depresiju. Stoga je važno uzeti u obzir potencijalne rizike pri odabiru sadržaja za gledanje.

Grafikon 17. Prikaz utjecaj kriminalističkih serija na stopu ubojstva, samoubojstva i kriminala Likertovom skalom prikazani su odgovori na grafikonu 17. Pitanje je ispitanicima postavljeno tako da oni mogu odrediti slažu li se u potpunosti s tvrdnjom do skale gdje se u potpunosti ne slažu s tvrdnjom. S tvrdnjom se slaže (79,74%) ispitanika, dok se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom njih (37,98%). Osmero (6,20%) ispitanika se samo slaže s tvrdnjom, dok njih (21,70%) je neodlučno. (27,13%) ispitanika se ne slaže s tvrdnjom.

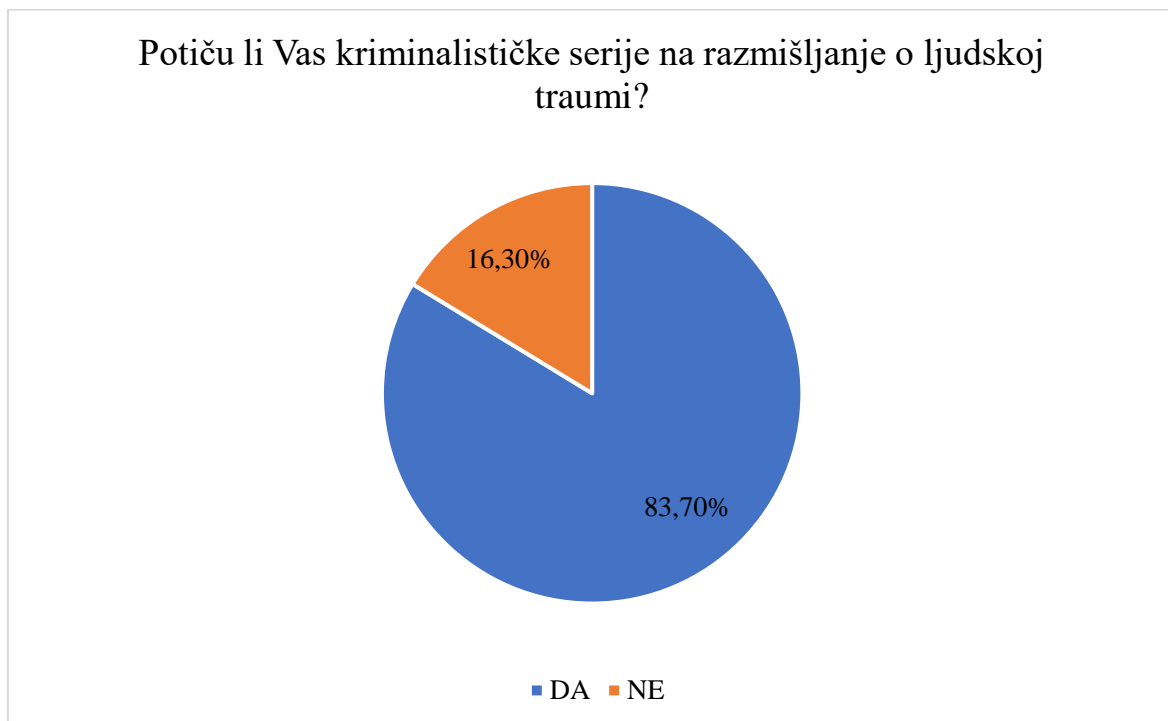
Grafikon 18. Prikaz kompleksnost likova u kriminalističkim serijama

Na grafikonu iznad prikazani su odgovori ispitanika na pitanje koliko im je važno da su likovi u kriminalističkim serijama psihološki i karakterno zanimljivi i kompleksni, koristeći Likertovu skalu.

Rezultati su sljedeći:

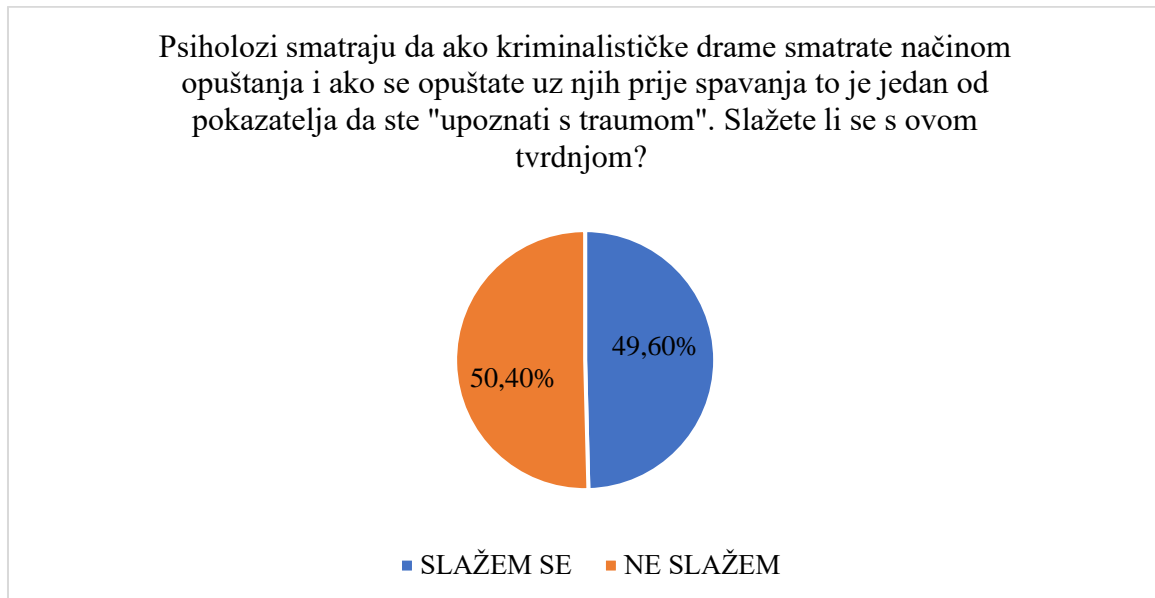
- "Nije mi ni malo bitno" označilo je (N=2) ispitanika.
- "Nije mi bitno" označio je (N=1) ispitanik.
- "Malo mi je bitno" zaokružilo je (N=18) ispitanika.
- "Bitno mi je" smatra (N=38) ispitanika.
- "U potpunosti mi je bitno" izjavilo je (N=70) ispitanika.

Ovi rezultati pokazuju da većina ispitanika (N=70) smatra izuzetno važnim da su likovi u kriminalističkim serijama psihološki i karakterno zanimljivi i kompleksni. Mladi preferiraju serije u kojima mogu psihološki promatrati likove i samostalno otkrivati misterije, što im pruža uzbuđenje i budi znatiželju. Očekivani rezultati istraživanja potvrđuju da složeni i intrigantni likovi značajno doprinose privlačnosti kriminalističkih serija među mladima.

Grafikon 19. Prikaz razmišljanja o ljudskoj traumi u kriminalističkim serijama

Ovo pitanje više se odnosi na empatiju ispitanika, odnosno na njihovu reakciju dok gledaju kriminalističke serije. Većina mladih, točnije (83,70%), razmišlja o ljudskoj traumi tijekom gledanja ovakvih serija. Prikazi nasilja, uključujući vršnjačko nasilje, mogu izazvati emocionalne reakcije kod gledatelja, osobito ako su oni osobno proživjeli slična iskustva ili su osjetljivi na takve teme. Dugotrajno izlaganje ovakvim sadržajima može potencijalno izazvati traumu kod osoba koje su već prošle kroz traumatična iskustva ili imaju mentalno zdravstvene probleme.

Grafikon 20. Prikaz slažu li se ispitanici s tvrdnjom psiholog

Ono što psiholozi tvrde da ako nas kriminalističke serije opuštaju i ako ih volimo gledat navečer prije spavanja kako bi ljepše zaspali da one zapravo u nama bude traumu odnosno da smo prošli neku traumu u životu. Pitanje zapravo želi i dati poruku svim mladima koji gledaju i vole kriminalističke serije da razmisle o djelovanju kriminalističkih serija na njih. Dobro je razmisliti borimo li se zaista sa nekom traumom koju smo preživjeli te utječe li to na naše mentalno zdravlje. Ispitanici su se u ovom pitanju podijelili točno na pola, jedan glas je prevagnuo na to da se većina ne slaže s tvrdnjom.

8. Rasprava

Cilj ovog istraživanja je istražiti percepciju utjecaja kriminalističkih streaming serija na mlade putem ankete. Hipoteze koje su postavljene su:

Hipoteza 1. Utječu li kriminalističke serije na kritičko mišljenje mladih?

Hipoteza 2. Potiču li moralne vrijednosti kod mladih, odnosno imaju li pozitivan ili negativan učinak?

Hipoteza 3. Zašto ih mladi vole gledati?

Hipoteza 4. Potiču li vršnjačko nasilje kod mladih?

Hipoteza 5. Utječu li na kritički logično razmišljanje?

Hipoteza 6. Bude li svijest o kriminalu?

Hipoteza 7. Koje streaming servise koriste?

Hipoteza 8. Zašto koriste streaming servise za gledanje serija?

U istraživanju smo dobili odgovore na postavljene hipoteze. Kriminalističke serije potiču mlade na kritičko razmišljanje i utječu na njihovo kritičko mišljenje. Rezultati dobiveni anketom pokazuju da kriminalističke serije pozitivno utječu na mlade te da mladi znaju prepoznati moralne vrijednosti. Mladi vole gledati kriminalističke serije zbog uzbudljivosti i napetosti radnje, jer su takve serije često snimljene prema istinitim događajima. Istraživanje je pokazalo da bi kriminalističke serije svakako trebale imati dobnu granicu gledanosti i da bi djecu trebalo educirati o njima kako ne bi dolazilo do vršnjačkog nasilja. Kriminalističke serije bude svijest o kriminalu, nasilju i ubojstvu kod mladih, ali također potiču želju da se jednog dana bave pravosuđem ili detektivskim poslom. Mladi gledaju kriminalističke serije na streaming servisima jer su lako dostupni i jeftini, te nude veliki izbor serija i filmova koje mogu gledati na više uređaja.

Anketa je podijeljena putem društvenih mreža Facebook i WhatsApp, putem linka koji vodi na Google obrazac gdje je anketa sastavljena. Anketa ima već ponuđene odgovore i brzo se i lako popunjava, te je potrebno izdvojiti 10 do 15 minuta za ispunjavanje. Rezultati ankete pokazuju da kriminalističke serije pozitivno utječu na mlade.

9. Zaključak

Od samog početka rada spominjemo utjecaj kriminalističkih serija na mlade. Od samog uvoda koji nas uvodi lagano u istraživanje rada, zatim sam koncept i opis kriminalističkih serija. Definirali smo kriminalističke serije pa smo naveli kako su kriminalističke serije ujedno i najgledanije serije na televizijskim ali i na streaming programima. Kriminalističke serije još i nazivaju detektivske serije jer su to najčešće serije koje otkrivaju ubojstva i zavrzlane. Sama definicija kriminalističkih serija je, u najširem smislu, serija koji govori o kriminalu, kaznenom pravu i mračnoj strani ljudske prirode. Stilski, može se svrstati pod mnoge žanrove, obično pod dramu, triler, misteriju. To su serije koje su fokusirane na mafiju ili ubojice.

U radu se spominju još streaming servisi na kojima mladi gledaju kriminalističke serije. Streaming je tehnologija koja se koristi za isporuku sadržaja računalima i mobilnim uređajima putem interneta tj. način prijenosa audio ili video sadržaja putem računalnih mreža, odnosno interneta.

Sam cilj istraživanja je bio istražiti razmišljanja mladih o kriminalističkih streaming serijama. Odnosno kako mladi gledaju na kriminalističke serije, ostavljaju li trag na njima kriminalističke serije. Potiču li ikad u njima razna pitanja i jesu li svjesni učinka kriminalističkih streaming serija.

Anketno istraživanje obuhvatilo je 129 ispitanika iz različitih dijelova Republike Hrvatske i dobne skupine od 18 – 35 godina i više. Anketa je pokazala da mladi smatraju da kriminalističke serije na njih utječu pozitivno. Da su streaming servisi korisni i puno napredniji i korisniji od televizije te da ih mladi vole koristiti. Ono što nam je cilj bio u ovom radu jest dokazati da kriminalističke na mlade zaista imaju pozitivan aspekt i da razvijaju logičko kritičko razmišljanje kod mladih. Da detektivi u serijama mladima pokazuju dobar uzor i uče ih pravednosti. Također kriminalističke serije u mladima bude empatiju što je jedna od osnovnih ljudskih emocija i dobro je da mladi razmišljaju o tome i da znaju prepoznati što je dobro a što loše.

Naravno kriminalističke serije za neke imaju loš utjecaj na mlade. Ono što je dosta bitno da bi mladi trebali biti više medijski pismeni kako bi lakše prepoznali sav medijski koncept u ovom slučaju kako bi znali prepoznati utjecaj kriminalističkih serija na mlade. Moramo biti svjesni društvenih problema u svijetu i da smo mi ti koji donosimo odluke i promjene u svijetu.

10. Literatura

- “Esterházy, Emerik.” Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. (22.11.2023.) <https://enciklopedija.hr/clanak/krleza-miroslav>
- About Amazon Prime Video, ([What Is Amazon Prime Video? How and Why You Should Sign up \(businessinsider.com\)](https://www.businessinsider.com/what-is-amazon-prime-video)) 23.1.2024.
- Bartsch, A. (2012.) „Emotional Gratification in Entertainment Experience. Why Viewers of Movies and Television Series Find it Rewarding to Experience Emotion”, Media Psychology
- Chao, C. N., Hegarty, N., & Fray (2016) , I. Impact of Movie Streaming over Traditional DVD Movie Rental—An Empirical Study. Journal of Industrial and Intelligent Information, <http://www.jiii.org/uploadfile/2016/0215/20160215101852372.pdf> 20.12.2023.
- Cohen, B. (2019.) „Science explains why you'll get sad when 'Game of Thrones' goes off the air“, From the Grapevine, <https://www.fromthegrapevine.com/arts/why-you-get-sad-when-your-favorite-tv-show-goes-air> 12.1.2024.
- Collider, R. Schriesheim, (2023) „Best true crime series streaming on HBO“: <https://collider.com/best-true-crime-shows-on-hbo-max/> , 20.1.2024.
- Collider, Y., Siegfried, (2022) „the best crime series in 21st century“ <https://collider.com/best-popular-crime-tv-series-21st-century/> 30.11.2023.
- Costello, S. What Is Streaming and When Do You Use It? (22.11.2023.) <https://www.lifewire.com/internet-streaming-how-it-works-1999513>
- Gates, C . Disney : Everything You Need to Know. Digital Trends, <https://www.digitaltrends.com/movies/disney-plus-streaming-service-news/> 20.1.2024.
- Gregersen, E. (2024), HBO American company, Britannica
- Kakutani M. (2013.) Tortured Souls, Terrific Television. The New Yourk Times
- Kovačević, S. (2017.) Kvalitetne TV serije: milenijsko doba ekrana, Zagreb: Jesenski i Turk
- Martinoli, A. (2016.) Digitalna medijska publika – nova očekivanja, nove navike, Fakultet dramskih umjetnosti u Beogradu
- McDonald i Smith-Rowsey, (2016), The Netflix Effect: Technology and Entertainment in the 21st Century, Bloomsbury Publishing USA
- Pino, Nick. Disney Plus Review. TechRadar, <https://www.techradar.com/reviews/disney-plus-review> 20.1.2024.
- Ritika Sakhujia, The Impact Of True Crime And Psychological Thrillers: Psychiatrist Explains Its Effects On Mental Health, (2023) <https://www.onlymyhealth.com/impact-of-true-crime-and-thrillers-on-mental-health-psychiatrist-explains-1695697468>
- Valković, J. (2010.) “Oblici i utjecaji televizijskog značenja”, Naša nova prisutnost
- Wagoner, A. When Is Disney Coming to My Country? Android Central, <https://www.androidcentral.com/disney-plus-available-countries> 20.1.2024.

- Yu, Y., Chen, H., Peng, C. H., Chau, P. (2019) The causal effect of video streaming on DVD Sales: Evidence from a natural experiment. 1-29. Working Paper, The University of Hong Kong. (10.2.2024.)
- Zahna Eklund, Psychologist warns watching true crime to relax is a massive red flag, (2023) <https://www.mirror.co.uk/news/health/psychologist-warns-watching-true-crime-30268448> (25.1.2024.)
- Annkara Stinson, Here's How Your True Crime Obsession Actually Affects Your Brain, According To Experts, (2018); <https://www.elitedaily.com/p/how-true-crime-shows-affect-your-brain-according-to-trauma-therapists-8714092> (26.2.2024.)
- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency Remote Teaching in a Time of Global Crisis Due to Coronavirus Pandemic. Asian Journal of Distance Education; <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2775836> (20.2.2024.)